

UVOD

Ekonomisti in zgodovinarji ugotavljajo in opisujejo ciklična gibanja ter so pozorni na to, kako se med seboj prekrivajo. Ves čas poskušajo ugotoviti, zakaj do gibanj ali ciklov sploh prihaja. Eden izmed najbolj znanih raziskovalcev je zagotovo Nikolai Kondratiev, s katerim sem se srečala v času mojega študija na Dunaju. Njegova teorija o dolgoročnih, tehnološko pogojenih ciklih je danes zelo aktualna, ogromno ekonomskih zgodovinarjev se z njo ukvarja in jo uporablja za napoved gospodarskih dogajanj v prihodnosti. Tako sem sklenila, da se je v diplomskem delu lotim tudi jaz. Želela sem preučiti Kondratieve cikle in pri tem vzporedno opazovati vlogo Kitajske v svetovnem gospodarskem sistemu.

Diplomsko delo je namenjeno preučitvi petega Kondratievega cikla in iskanju vloge Kitajske v njem. Cilj raziskovanja je v okviru teoretskih značilnosti Kondratievega cikla ugotoviti, ali bo Kitajska v prihodnosti, torej v naslednjem Kondratievem ciklu, lahko prevzela vlogo gospodarske velesile, morda celo gospodarske in hegemonске sile.

Struktura naloge je podrejena razumevanju prognoze vloge Kitajske v petem Kondratievem ciklu. Zelo pomembna je osnovna razlaga in definicija samega cikla, zato je prvi del naloge teoretski in se ukvarja z definicijami in obrazložitvami. V pomoč sem dodala tudi slike in grafične prikaze.

V drugem delu sledi analiza povojnega obdobja 1945-1990 in 1990-2025. Analizi se v veliki meri naslanjata na deli ekonomista in sociologa Immanuela Wallersteina z naslovoma *The Age of transition* in *After liberalism*. Namen tega dela je predstaviti trenutno stanje v svetovnem ekonomskem in političnem okolju in definirati obstoječe velesile ter na kratko opredeliti tudi trenutni položaj Kitajske v kontekstu svetovnega gospodarstva.

Tretji del je centralni del diplomskega dela, v katerem bom definirala trenutni položaj Kitajske, predvsem pa bom poskušala ugotoviti, kateri so razlogi, ki govorijo v prid in kateri proti tezi, da bi Kitajska lahko bila velesila prihodnjega dolgoročnega cikla. Zato tretji del obravnava Kitajsko in njene pravne ter ekonomske značilnosti. Skozi analizo prednosti in slabosti bom poskušala ugotoviti, kakšna bo svetovna gospodarska vloga Kitajske v petem Kondratievem ciklu.

1. OPREDELITEV KONDRATIEVIH CIKLOV

Nikolai Kondratiev je rojen 1892 v Rusiji. Po koncu prve svetovne vojne je bil namestnik ministra za prehrano pod vlado Kerenskega v takratni Sovjetski zvezi. V tistem času se je srečal z delom italijanskega filozofa Giambattista Vica (1668–1744), ki je z delom *Corsi e Recorsi Storici* pritegnil njegovo pozornost zaradi teorije ciklov, in tako je leta 1919 postal raziskovalec teorij dolgih valov. Leta 1920 je kot poskus institucionalizacije raziskav teorij o ciklih ustanovil Inštitut za konjunkturne raziskave. Kondratiev je s pomočjo Inštituta razširjal

teorijo o cikli in je poleg običajnih industrijskih ciklov postavil še daljše cikle v zgodovini kapitalizma, ki so izjemnega pomena za analizo in prognozo kapitalističnega produkcijskega načina.¹

([file://ANikolai Kondratiev – Wikipedia, the free encyclopedia.html](http://ANikolai Kondratiev – Wikipedia, the free encyclopedia.html), 2006)

Kondratiev pravi, da je matematično-statistična obdelava izbranih časovnih vrst zapletena, vendar pa je mogoče v kapitalizmu skozi zgodovino opaziti sistematična nihanja oziroma ciklično gibanje. Cikli si sledijo eden za drugim s podobno dolžino trajanja (glej Sliko 8), dolgi valovi so le mednarodnega značaja. (Hans, 1964, str. 24). Ker je bil zaposlen na Inštitutu, je imel dostop do najrazličnejših statističnih podatkov, ki jih je dobil iz različnih evropskih držav, in ravno zato je lahko trdil, da so valovi mednarodni. Vsak cikel opisuje t.i. tehnološko pogojen val, ki ga zaznamuje odkritje novega vira energije, pomemben tehnološki izum, s tem pa vzpon gospodarske aktivnosti in seveda tudi vzpon nekega gospodarstva kot (nove, dodatne) svetovne velesile. Kondratiev je oblikoval cikle na podlagi gibanja cen, kar vključuje tudi plače, obrestne mere, cene surovin, zunanjo trgovino, bančne depozite in ostale podatke. Z uporabo le-teh je prišel do zaključka, da ciklov ni mogoče razlagati samo s pomočjo ekonomije, temveč je potrebno pri analizi vključiti tudi druge znanosti, kot so sociologija, politologija, antropologija itd., torej multidisciplinaren vpogled v ekonomske dogodke. Zato je bil prepričan, da njegove študije ekonomskega, socialnega in kulturnega življenja dokazujejo ponavljanja v gospodarskih gibanjih.

(<http://www.sommerakademie.de/1999/schwarz/5>, 2006)

1.1. OSNOVNA OPREDELITEV KONDRATIEVIH CIKLOV

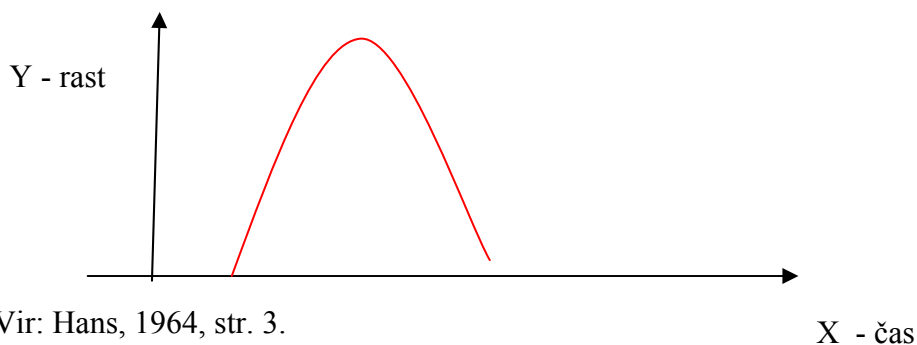
Cikle, ki jih je Kondratiev odkril pri svoji analizi matematično-statističnih podatkov, danes imenujemo Kondratievi cikli. Pri načrtanju njihovih dolžin je odkril, da posamezen cikel traja v povprečju med štirideset in šestdeset let. Za lažje razumevanje Kondratievih ciklov bom njihovo intepretacijo nadaljevala v treh korakih. V prvem koraku bom interpretirala koncept ciklov prek koordinatnega sistema, v drugem prek modela žabje perspektive, v tretjem koraku pa bom oba modela združila in ju poskušala brati skupaj.

¹ Leta 1926 je sam izjavil: (Mandel, Kasni kapitalizam, str. 100).

„To je shema v grobem pogledu v opazovanju homogenih ciklov, grupiranih v eni seriji. Celotna epoha kapitalističnega razvoja obstaja, ko se število ciklov, opisanih z značilnostmi ostrih in odstopajočih bumov in šibkih kriz. Kot posledica, imamo ostro rastoči premik osnovne krivulje kapitalističnega razvoja. Rast pripelje v določenem trenutku epohe k stagnaciji, ko se ta krivulja, ki gre skozi ciklično oscilacijo, ostane na tem nivoju nekaj desetletij. In končno skozi historično obdobje se osnovna krivulja, ki torej gre po cikličnem nihanju poglabi še globlje v luknjo, kar signalizira padec produkcijskih sil.“

Prvi korak: Branje Kondratievega cikla prek koordinatnega sistema

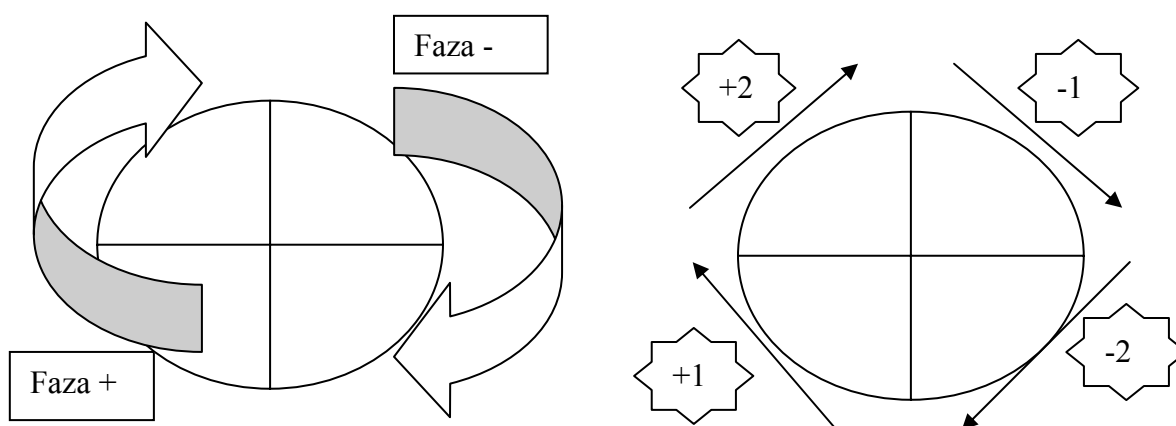
Slika 1: Kondratiev cikel v koordinatnem sistemu

Vsak cikel ima svoj začetek v koncu prejšnjega cikla, ki se kaže v naraščajoči krivulji. Krivulja narašča do točke, ki jo imenujemo vrh krivulje, po vrhu pa začne krivulja padati do svoje najnižje točke. Cikel sedaj lahko razumemo kot krivuljo, ki jo sestavljata dve strani; eno stran imenujemo faza A – faza naraščanja krivulje oziroma ekspanzije, drugo stran cikla pa imenujemo faza B – faza padajoče krivulje oziroma stagnacije. Če povzamem, cikel tako sestavljata faza A in faza B.

Drugi korak: Branje Kondratievega cikla prek modela žabje perspektive

Slika 2: Kondratiev cikel preko žabje perspektive

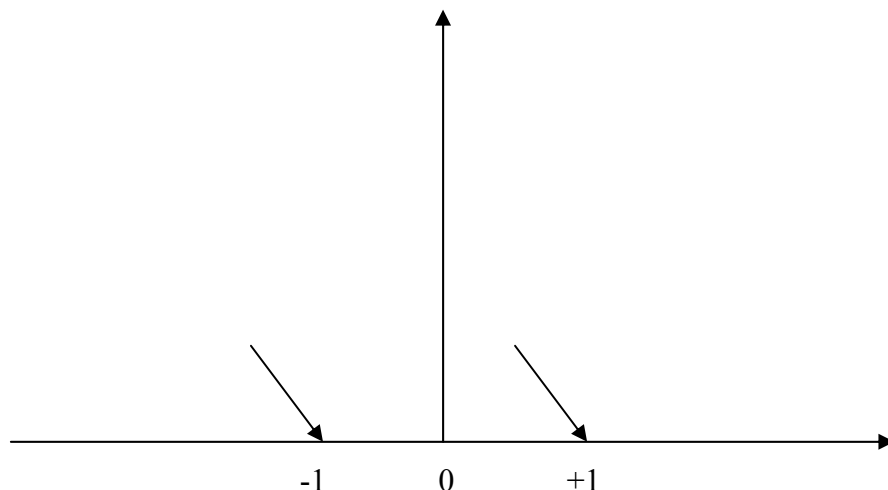

Cikel iz žabje perspektive lahko narišemo kot krog, ki ima dve fazi in ga beremo od leve proti desni. Prvo fazo imenujemo faza plus, drugo fazo imenujemo faza minus. Faza plus pomeni tisti del cikla, ki izraža naraščanje, faza minus pa pomeni tisti del cikla, ki izraža padanje. Vendar ima vsaka faza dve stopnji, faza plus pozna stopnjo naraščanja (+1) in stopnjo dvojnega naraščanja (+2), faza minus pa pozna stopnjo padanja (-1) in dvojnega padanja (-2). Če povzamem, lahko rečemo, da sestavljata celotni cikel dve fazi ali štiri

stopnje, in sicer fazi plus in minus ali stopnja naraščanja, dvojnega naraščanja, padanja in dvojnega padanja.

Tretji korak: Branje Kondratievega cikla kot sinteza prvega in drugega koraka

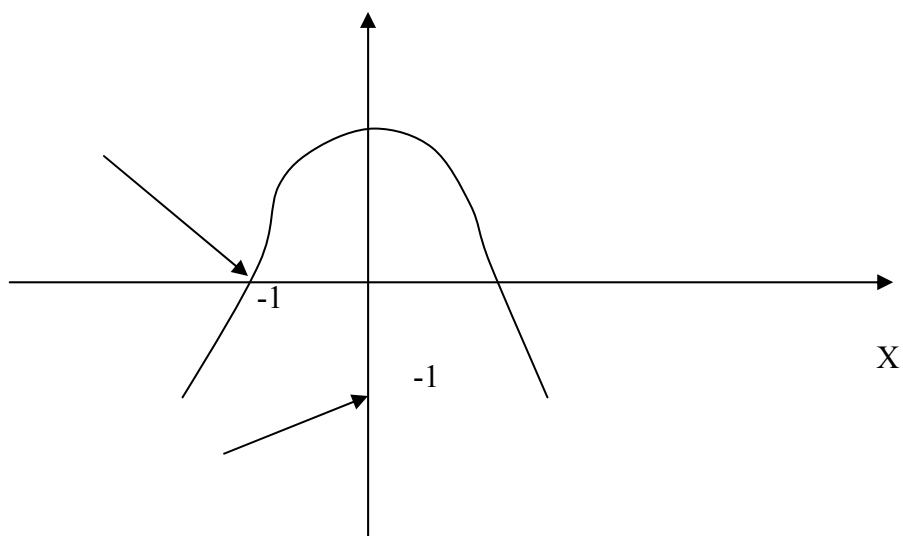
Slika 3: Sinteza prvega in drugega koraka Kondratievega cikla

Vir: Lastna slika, 2006.

Če beremo cikel kot sintezo prvega in drugega koraka, imamo naslednjo situacijo: koordinatni sistem izhaja iz točke 0, kjer se združita horizontalna in vertikalna os, obe osi poznata svoj levi in desni krak glede na izhodišče 0. Te krake lahko tudi oštevilčimo s +1 in -1. V koordinatni sistem nato vrišemo Kondratiev cikel (ponovitev prvega koraka).

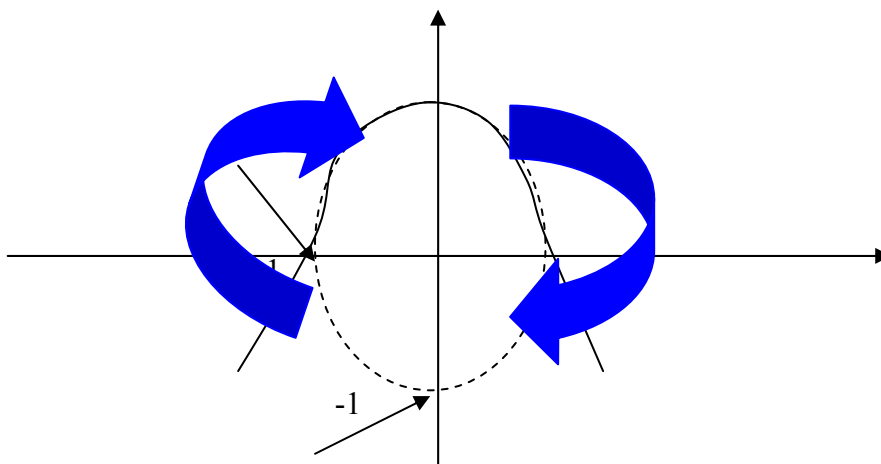
Slika 4: Kondratiev cikel v koordinatnem sistemu

Vir: Lastna slika, 2006.

Na to sliko položimo naš drugi model, skico žabje perspektive (ponovitev drugega koraka).

Slika 5: Skica žabje perspektive

Vir: Lastna slika, 2006.

Sinteza obeh korakov privede do nove slike, kjer imamo vsaj tri možna branja Kondratievega cikla.

Prvo branje je označeno z modro barvo, in sicer cikel sestavljata faza A in faza B (če ponovim interpretacijo prvega koraka). Ekonomsko gledano to pomeni, da je znotraj vsakega cikla mogoče zabeležiti fazo vzpona in fazo recesije v svetovnem gospodarstvu.

Drugo branje je označeno s črtkano rumeno in črtkano zeleno barvo. Cikel v tem prvem delu lahko beremo kot skupek dveh faz ali štirih stopenj (če ponovim interpretacijo drugega koraka). Ekonomsko gledano to pomeni, da lahko vsako fazo razdelimo še na dve podfazi, in sicer zelo hitre rasti, umirjene rasti, upada in dna.

Tretje branje je sinteza prvega in drugega koraka.

Prva stopnja prve faze A se začne iz koordinatne točke -1 in se nadaljuje v točko 0 na horizontalni osi (ta točka 0 je točka iz modela žabje perspektive, lahko pa bi jo označili tudi z -1 , ki izhaja iz modela koordinatnega sistema).

V tem premiku naredi cikel prvo stopnjo prve faze, ki jo bomo označili s $+1$, saj $+1$ pomeni naraščanje. Če beremo skozi skico koordinatnega sistema, je -1 začetno izhodišče celotnega cikla, $+1$ pa označuje sam premik krivulje naraščanja, tako da dobimo končni rezultat 0 . Rezultat 0 nam pove, da smo prišli do t.i. ravnotežja, če ga beremo skozi skico žabje perspektive.

Druga stopnja prve faze A gre iz levega kraka horizontalne osi v zgornji vertikalni krak. V tem premiku gre za dvojno naraščanje, ki ga označimo s $+2$, oziroma če ga beremo skozi

koordinatni sistem, kjer je -1 izhodišče in $+2$ dvojno naraščanje, dobimo rezultat $+1$, ki hkrati označuje tudi vrh celotnega cikla.

Tretja stopnja prve faze B gre iz zgornjega kraka vertikalne osi do drugega kraka horizontalne osi, oziroma če beremo skozi model koordinatnega sistema, kjer je $+1$ izhodišče in -1 premik krivulje v prvo stopnjo padanja, dobimo rezultat 0 . Rezultat 0 nam poda znova točko ravnotežja iz modela žabje perspektive (ali točko $+1$ iz skice koordinatnega sistema).

Četrta stopnja druge faze B gre za premik iz desnega kraka horizontalne osi v spodnji krak vertikalne osi, oziroma če beremo skozi koordinatni sistem, kjer je $+1$ izhodišče in -2 premik krivulje v četrto stopnjo celotnega cikla ali dvojno padanje, dobimo rezultat -1 , ki označuje konec celotnega oz. začetek novega cikla.

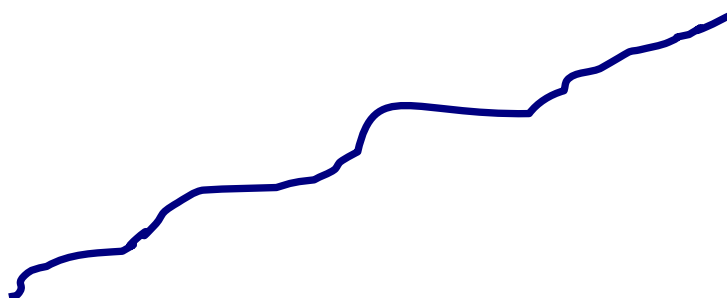
Na koncu naj na kratko povzamem glavne značilnosti koncepta Kondratievih ciklov:

- vsak Kondratiev cikel ima svoj začetek, vrh in konec,
- posamezen cikel traja od štirideset do šestdeset let in se deli na dve fazi, fazo ekspanzije in fazo stagnacije, ki sem ju poimenovala tudi faza A in faza B,
- vsak cikel ima vselej tudi štiri stopnje, in sicer prvo stopnjo naraščanja ($+1$), drugo stopnjo naraščanja ($+2$), prvo stopnjo padanja (-1) in drugo stopnjo padanja (-2).

1.2. Dodaten faktor, ki vpliva na ekstremnost cikla (primer vojne)

Kondratiev hkrati ugotavlja, da na cikle vpliva še en dejavnik, kateremu daje poseben prostor, in sicer so to vojne.

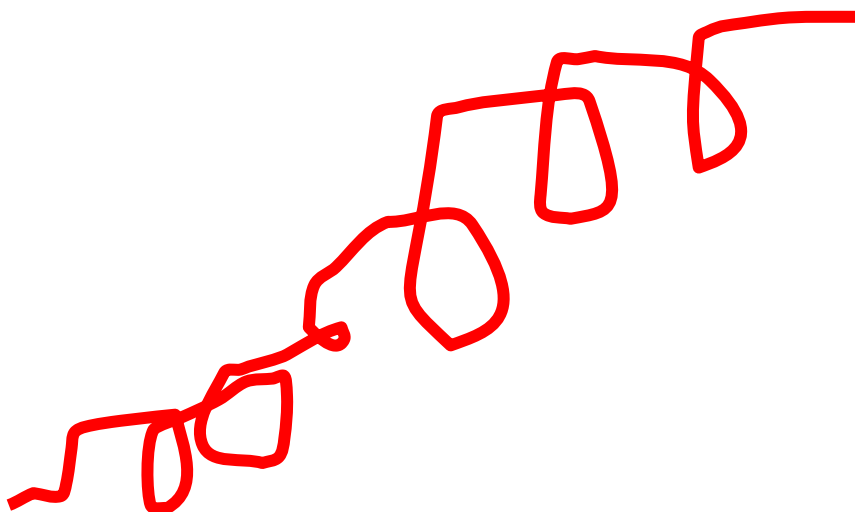
Slika 6: Gibanje krivulje pri spremembah brez vojn

Vir: Hans, 1964, str.24.

Spremembe brez vojne kažejo, da je gibanje krivulje veliko manj ekstremno. To pomeni, da nacionalne ekonomije po začetni ekspanziji hitro preidejo v segment padanja, ki vodi v recesijo (glej Sliko 6 na str. 6).

Slika 7: Gibanje krivulje pri spremembah z vojnami

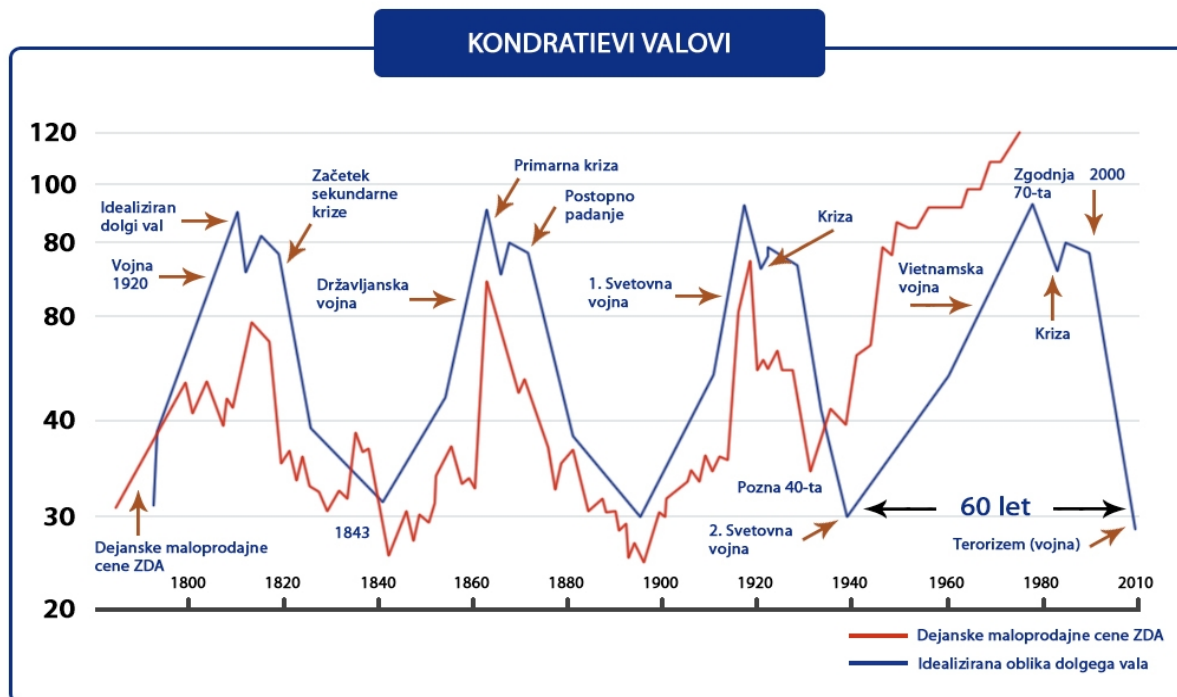
Vir: Hans, 1964, str. 24.

Spremembe z vojnami kažejo, da je gibanje krivulje veliko bolj ekstremno, kar pomeni, da je cikel daljši. Vojne stimulirajo cikel tako, da v daljšem obdobju konča svojo pot. Ta pot pa je gibanje od negativnih ekstremov gospodarskih kriz do pozitivnih ekstremov gospodarske rasti. Razlika s cikli brez vojn je samo v tem, da cikli z vojnami mašijo hitri prehod od negativnih do pozitivnih ekstremov. Zaradi tega prehodnega dela cikli z vojnami trajajo dlje.

1.3. Oris Kondratievih ciklov skozi zgodovino

Skozi zgodovino lahko identificiramo pet Kondratievih ciklov. Vsak cikel traja od štirideset do šestdeset let in ima svoj začetek, vrh ter konec. Posamezni cikel bom opazovala skozi tri značilnosti: osnovno človekovo potrebo, mrežne povezave in nove tehnološke aplikacije. Prvi cikel beleži začetek v prvi industrijski revoluciji, okoli leta 1785, kar pomeni, da je cikel značilen za kapitalistični produkcijski način. Trenutno se nahajamo na prehodu v peti cikel, katerega bom tudi poskušala orisati. (glej Sliko 8 na str. 9)

Slika 8: Kondratievi cikli skozi zgodovino in predviden razvoj skozi leto 2000

Vir: Thomas, 1964, str. 1.

1. Cikel 1793 – 1847

- osnovna človekova potreba je olajšati si delo oz. delovni proces,
- mrežne povezave oz. poti in kolovozi so narejeni ročno z orodjem,
- nova tehnološka aplikacija je parni stroj, sledijo novi stroji.

Človek si je ves čas skozi zgodovino prizadeval olajšati si delo, s pojavom prve industrijske revolucije pa je lahko s pomočjo tehnološkega odkritja proizvajal učinkoviteje in z nižjimi stroški.

2. Cikel 1847 – 1893

- osnovna človekova potreba je vzpostaviti vse potrebne resurse, dosegljive po vsem svetu,
- mrežne povezave so se razvile v prometne povezave s pomočjo železniškega in ladijskega prometa,
- novi tehnološki aplikaciji sta lokomotiva in železniška postaja oz. kolodovor.

V drugem ciklu je razvoj novega načina transporta omogočal izvoz naravnih virov, ki so bili lahko dosegljivi po vsem svetu. Novo odkritje ni omogočalo zgolj prevoza resursov, temveč tudi ljudi.

3. Cikel 1893 – 1939

- osnovna človekova potreba je vzpostavitev urbanega življenja kot vrednote,
- mrežne povezave, ki se na novo razvijajo temeljijo na energiji,

- novi tehnološki aplikaciji sta elektrika in kemija.

Z razvojem industrije so imela pomembno vlogo mesta, ljudje so zaradi bližine dela živeli v mestih in širili kulturo urbanega življenja. Poleg tega je odkritje električnega toka znova reorganiziralo produkcijo in tako na nov način oblikovalo delovni proces in družbo.

4. Cikel 1939 – 1989

- osnovna človekova potreba je individualnost in mobilnost,
- mrežne povezave postanejo komunikacijske,
- nove tehnološke aplikacije so avto, telefon, televizor, računalnik, rakete.

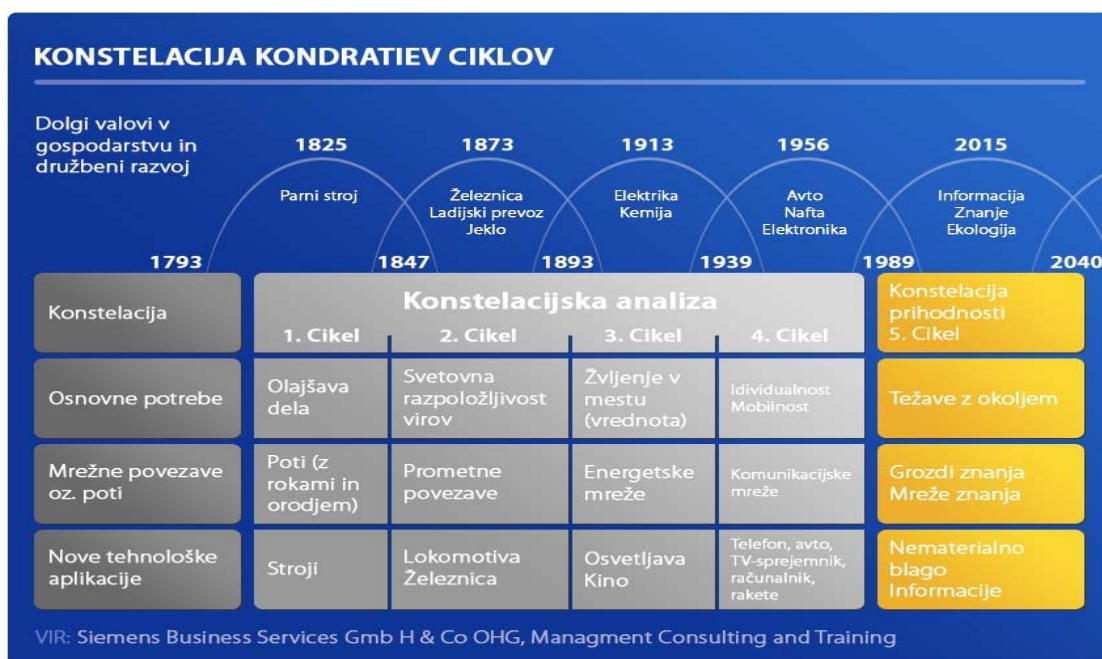
Zaradi urbanega načina življenja se spreminjajo tudi vrednote.

5. Cikel 1989 – 2040 (konstelacija)

- osnovna človekova potreba je rešiti sodobne težave,
- mrežne povezave vzpostavijo znanstvene povezave, s pomočjo katerih nastanejo povezave med znanstvenimi mesti,
- nova tehnološka odkritja so v nematerialni obliki spravljena v informacijskih bankah.

Na podlagi na kratko predstavljenih Kondratievih ciklov torej lahko zaključimo, da se je vsak cikel začel z nekim tehnološkim odkritjem, ki je nato vplivalo na proces produkcije. Sprememba načina produkcije je vedno tudi pripeljala do spremembe družbe in njenih vrednot. (glej Sliko 9 na str. 9).

Slika 9. Kondratievi cikli s svojimi osnovnimi značilnostmi

Vir: Konstellation der Kondratieff Zyklen, 2005.

Oris posameznega cikla nam pokaže, da je vzpon novega cikla pogojen s tehnološkim odkritjem, ki nato vpliva na produkcijski proces in hkrati na družbo.

1.4. Povezava med Kondratievimi in hegemonskimi cikli

Kondratiev cikel ima dobo trajanja med štirideset in šestdeset let, pri tem pa beleži svoj vzpon, vrh in padec. V diplomski nalogi pa se ukvarjam tudi z opredelitvijo hegemonskega cikla, saj me zanima, ali bo Kitajska v prihodnjem ciklu tudi hegemonška sila. Najprej bom opredelila hegemonski cikel, nato pa bom naredila povezavo med obema.

1.5. Opredelitev hegemonskega cikla

Če želimo opredeliti hegemonski cikel, je potrebno najprej razložiti sam pomen besede hegemonija. Hegemonija pomeni vodilen gospodujoč položaj ali nadvlado ene države v zvezi držav (Leksikon Cankarjeve založbe, 1984, str. 334). Hegemonija se vedno vzpostavlja s porazom nekega pretendenta z vojaško zmago. Pri tem nikoli ne pride do neposrednega spopada med hegemonijo in bodočo vodilno silo.

Temelj zmage ni vojaške, temveč ekonomske narave, oziroma vsaka od hegemonij se je končala zaradi ekonomskih in ne vojaških razlogov. Ekonomska sposobnost zmagovalne države pomeni, da vse druge konkurente premaga na treh glavnih ekonomskih področjih: kmetijsko-industrijskem, trgovskem in finančnem. Konkretnije, nosilci akumulacije kapitala so bili v hegemonski državi precej uspešnejši od konkurentov v njihovih lastnih državah, zato so lahko osvojili celo njihova notranja tržišča. Seveda pa je ta vrsta premoči kratkega roka, saj se je vselej končala – zaradi ekonomskega in ne vojaškega vzroka.

Vsaka od hegemonij se je zagotovo formirala skozi svetovno vojno, ki je vedno masovna, kar pomeni, da se v vojno vključujejo vse najmočnejše države tistega časa. Hegemonski cikel je veliko daljši, njegov vzpon in padec lahko trajata tudi več, kot je dolžina celotnega Kondratievega cikla. Celo več, samo padanje hegemonskega cikla lahko traja od petdeset do sto let (Wallerstein, 1990, str. 61).

Razlogi za padec hegemonskega cikla so naslednji (Wallerstein, 1990, str. 62):

- Faktorji, ki so pripeljali do večje učinkovitosti proizvodnje, so vedno lahko tudi vir koristi drugih. Dejstvo pa je, da tisti, ki se kasneje vključujejo v ekonomski proces, temeljijo na tem, da povlečejo korist iz tega, da jim ni potrebno izvršiti amortizacije.
- Hegemonška sila je zelo zainteresirana za nenehno ekonomsko aktivnost in zato teži h kupovanju socialnega miru v državi, kar postopoma skozi čas zmanjša njeno konkurenčnost in jo tako pripelje do padca njene moči.
- Sprejem različne vojaške (kopenske, pomorske) in politične odgovornosti v svetovnem sistemu, ki je povezan z velikimi ekonomskimi izdatki. Posledica je znova padec moči.

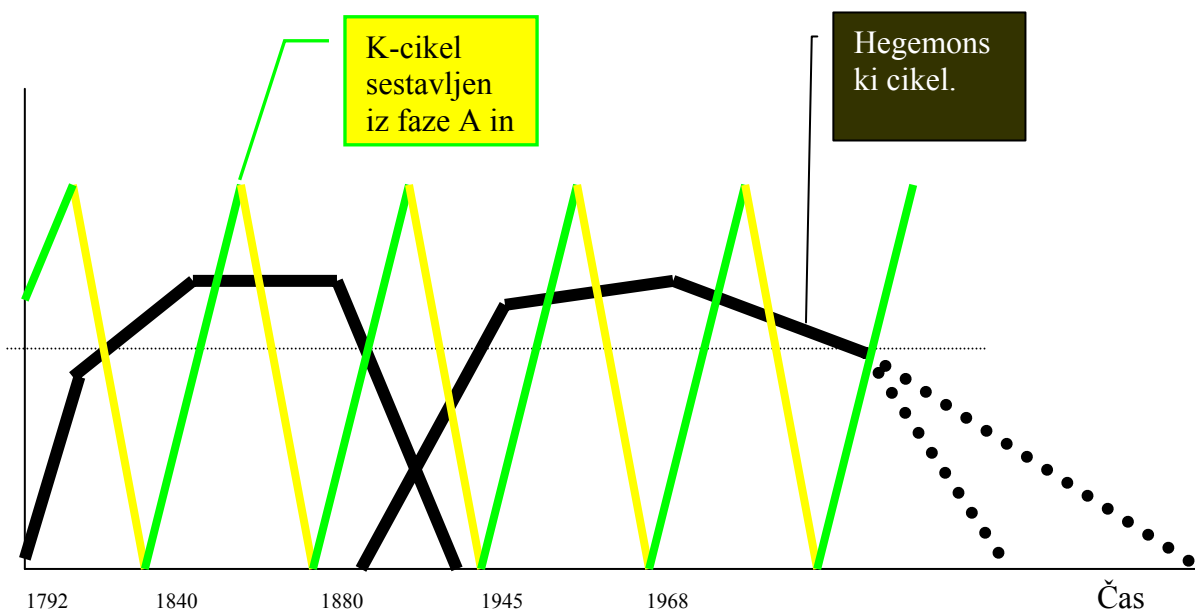
Skozi zgodovino lahko najdemo vsaj tri primere hegemonij (Wallerstein, 1990, str. 61):

1. Sredi 17. stoletja je hegemonsko pozicijo prevzela Nizozemska, t.i. tridesetletna vojna med Nizozemsko in Habsburžani, torej med dvema pretendentoma, je trajala od 1618 do 1648.
2. V 19. stoletju je po vojni z Napoleonom med leti 1792 in 1815 hegemonsko pozicijo zavzela Velika Britanija.
3. Sredi 20. stoletja so hegemonsko pozicijo prevzele ZDA. Od začetka prve svetovne vojne do konca druge svetovne vojne sta se za hegemonsko pozicijo bojevali dve pretendentki, ZDA in Nemčija. Iz te vojne so prišle ZDA kot zmagovalke.

1.6. Povezava med hegemonskim in Kondratievim ciklom

Če povežemo hegemonski in Kondratiev cikel, ugotovimo, da je hegemonski cikel daljši. Vsaka od hegemonij se vzpostavi skozi neko masovno vojno, medtem ko se Kondratiev cikel lahko vzpostavi s tehnološkim odkritjem. V tem odkritju pa ima vselej pomembno vlogo tudi vojaška tehnologija. Pri obeh ciklih lahko vidimo, da vojna igra pomembno, ne pa odločilne vloge.

Slika 10: Povezava med hegemonskim in Kondratievim ciklom

Vir: Lastna slika, 2006.

Zgornji diagram prikazuje povezavo dveh hegemonskih in Kondratievih ciklov. Kondratiev cikel se deli na fazo A in B, faza A je obarvana z zeleno barvo, faza B pa z rumeno barvo in nam prikazujeta ekonomsko naraščanje in padanje enega celega Kondratievega cikla. Vseh ciklov je do danes skupaj pet, z začetkom v letu 1793 in pričakovanim koncem petega cikla v letu okoli 2025.

Na Sliki 10 se nahajata tudi dva hegemonika cikla, ki sta obarvana z odebeljeno črno barvo. Prvi hegemonika cikel prikazuje vzpon in padec Velike Britanije kot hegemonika sile. Vzpon se začne že leta 1792 in traja vse do leta 1840. V letu 1815 v vojni premaga pretendentko Francijo, od leta 1815 do leta 1840 pa se v svetovnem sistemu vzpostavi kot glavna in edina politična velesila oziroma hegemonika. Prvi hegemonika cikel opisuje tudi padec Velike Britanije kot hegemonika sile. Ta padec se začne leta 1880 in traja vse do leta 1945, ko dokončno izgubi svojo pozicijo in politično moč.

Drugi hegemonika cikel označuje vzpon in pričakovani padec ZDA. Vzpon se je začel že leta 1880 in je trajal vse do leta 1945, ko je v dveh svetovnih vojnah premagala svojo pretendentko Nemčijo. Leta 1945 ZDA postanejo edina glavna hegemonika velesila v svetovnem sistemu. Njena moč traja vse do leta 1968, ko se počasi že začne kazati njen hegemonika padec, ki pa se še ni končal. Moja napoved je, da se bo končal med leti 2025 in 2070.

Iz vsega tega sledi, da hegemonika cikel narašča v času faze B, vzpostavitev hegemonika sile pa se zaključi v fazi A. Hegemonika cikel Velike Britanije doseže svojo moč v naslednjem Kondratievem ciklu (v našem primeru je to drugi Kondratiev cikel). Za ameriško hegemonika silo je značilno, da doseže svojo moč prav tako v naslednjem Kondratievem ciklu (v našem primeru je to četrti cikel). V aktualnem času se nahajamo v petem Kondratievem ciklu in zato lahko rečemo, da bo naslednja hegemonika sila dosegla svojo moč v šestem Kondratievem ciklu. To pomeni, da v petem Kondratievem ciklu že raste nova hegemonika sila.

Na podlagi tega se lahko sedaj vprašamo, ali je Kitajska tista sila, ki trenutno raste v hegemonika moč?

2. ZADNJI KONDRATIEV CIKEL IN CENTRI SVETOVNE MOČI

V prvem delu smo si najprej ogledali definicijo in razlago Kondratievega cikla, nato pa je sledila še analiza hegemonika cikla. Drugo poglavje diplomske naloge se bo ukvarjalo z analizo povojnega obdobja, in sicer med leti 1945-1990 in 1990-2025.

2.1. OBDOBJE 1945–1990 (Četrti Kondratiev cikel)

Analiza se opira na dve glavni deli ameriškega ekonomista in sociologa Immanuela Wallersteina, *Age of transition* in *After liberalism*. Oba obdobja pa bom vseskozi interpretirala skozi matrico in presečišče dveh konceptov, ki se imenujeta Kondratiev in hegemonika cikel.

Preden analiziram obdobje 1945–1990, naj ponovim nekaj značilnosti hegemonika cikla. Ta cikel je veliko daljši kot Kondratiev cikel, ime je dobil po hegemonikah, ki so v zgodovini

zaznamovale svetovne dogodke. Cikel ima ravno tako fazo naraščanja, svoj vrh in fazo padanja, le da so faze veliko daljše in ne tako čiste (v smislu, da je krivulja izrazito zvončaste oblike) kot pri Kondratievem ciklu.

Obdobje med leti 1945–1990 imenujemo četrti Kondratiev cikel. Z globalno sliko od leta 1945 bomo lahko določili fazo ekspanzije in fazo stagnacije. Letnica 1945 je za Kondratieva začetek novega cikla, saj so takrat vse pomembne države sveta začele vstopati v obdobje rasti.

Tabela 1: Globalna slika 1945–1990 (četrti Kondratiev cikel)

Odstotki za obdobja	1947–1966	1967–1975
Letna stopnja rasti industrijske proizvodnje po drugi svetovni vojni		
ZDA	5,0	1,9
Države EU (6 članic)	8,9	4,6
Japonska	9,6	7,9
Velika Britanija	2,9	2,0

Vir: Mandel, 1995, str. 3.

V Tabeli 1 so prikazane letne stopnje rasti industrijske proizvodnje po drugi svetovni vojni za pomembne države tistega obdobja. Pri vsaki posamezni državi ali regiji lahko po letu 1947 opazimo visoke stopnje rasti. Zato lahko rečemo, da po letu 1945 (ali glede na tabelo, po letu 1947) do leta 1966 beležimo fazo ekspanzije ali fazo A. Kot vemo, je vsak Kondratiev cikel dolg med štirideset in šestdeset leti in ima dve fazi, fazo ekspanzije in fazo stagnacije; če torej na tabeli odčitamo, da so stopnje rasti industrijske proizvodnje po letu 1967 bistveno nižje, iz tega sledi, da se je obdobje faze A končalo okoli leta 1967, torej se je vrh v četrtem Kondratievem ciklu zgodil okoli leta 1967, oziroma je iz tabele razvidno, da se je faza B ali faza stagnacije začela po letu 1967.

Razlaga Tabele 1 po hegemonem ciklu nam pove, da se je po letu 1945 popolnoma izrazila moč ZDA, saj vemo, da le-ta država v drugi svetovni vojni ni utrpela nikakršne škode na svojem ozemlju. Njena popolna hegemonika moč je trajala vse do leta 1967/1973. Takrat namreč nastopijo težave za ameriški dolar, študentska in delavska revolucija ter dve naftni krizi² (Wallerstein, 1996, str. 212).

Tabela 1 nam prikazuje podatke le do leta 1975, zato si pri analizi obdobja po letu 1975 lahko pomagamo s Tabelo 2 na str. 14.

² Serija političnih dogodkov, ki se pojavijo v tem obdobju, so samo pika na i, saj imamo revolucijo leta 1968 (ki se je dejansko nadaljevala še naprej do leta 1970), Tet ofenzivo, proklamacijo ZDA in USSR détente oziroma dogovora, potem imamo še obnovo odnosov med ZDA in Kitajsko, ki naj bi bili bolj normalni, ter začetek podcenjevanja imperija ZDA z afero Watergate” (Wallerstein, The Age of Transition, str. 209).

Tabela 2: "Nationality breakdown of the world top 50 industrial corporations"

	1956	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Severna Amerika	42	42	38	32	23	23	22	16
ZDA	42	42	38	32	23	23	21	16
Kanada	1						1	
Evropa	8	8	12	14	20	19	18	22
Nemčija	1	2	4	6	7	7	6	7
Francija					3	4	2	5
Velika Britanija	4	2	3	3	4	2	2	2
Italija			1	2	2	2	3	3
VB / Nizozemska	2	2	2	2	2	2	2	2
Švica	1	1	1		1	1	1	2
Nizozemska		1	1	1	1	1	1	1
Avstrija							1	
Vzhodna Azija				4	5	5	6	11
Japonska				4	5	5	5	9
Južna Koreja							1	2
Druge					2	3	3	1
Brazilija					1	1	1	
Meksiko						1	1	
Kuvajt							1	
Venezuela						1		1
Iran					1			

Vir: Wallerstein, 1996, str. 74.

Tabela 2 prikazuje *nationality breakdown* petdesetih vodilnih industrijskih korporacij. Letnice in število korporacij lahko spremljamo od leta 1956 pa vse do leta 1990. V Tabeli 1, na str. 13, smo analizirali obdobje četrtega Kondratievega cikla, fazo A oziroma fazo rasti, ker pa imamo pri Tabeli 1 podatke samo do leta 1975, nam bo Tabela 2 pomagala pri analizi četrtega Kondratievega cikla, faze B oziroma faze padanja. Pri ZDA zasledimo največje število svetovnih korporacij. Če pogledamo obdobje po letu 1975, opazimo upadanje števila korporacij, ki so v nacionalni lasti Severne Amerike, medtem ko število korporacij v Evropi in Vzhodni Aziji konstatno narašča. Za Vzhodno Azijo se vrednosti za korporacije pojavijo šele po letu 1970, po letu 1975 pa to območje do leta 1990 beleži konstantno rast (Wallerstein, 1996, str. 63).

Hegemoni cikel po letu 1968 naredi preobrat, popolna hegemoni moč ZDA je po letu 1968 začela upadati. Padec hegemoni cikle se ne konča leta 1990, kot to velja za četrty Kondratiev cikel, temveč se nadaljuje, saj hegemoni cikel lahko pada od petdeset pa celo do sto let.

V pomoč nam je tudi Tabela 3 na str. 15, ki prikazuje povprečne letne stopnje rasti industrijske proizvodnje od leta 1966 do leta 1990 za večino držav ali regij po svetu. Tabela 3 nam predstavlja pregled obdobja, ki se nahaja v četrtem Kondratievem ciklu, fazi B ali fazi padanja.

Tabela 3: Povprečna letna stopnja rasti industrijske proizvodnje

4. Kondratiev cikel	FAZA A		FAZA B		
	1966-70	1971-75	1976-80	1981-85	1986-90
Svet	7,4	5,0	5,0	2,4	3,5
Razvite države	5,6	2,2	4,3	1,9	3,1
Države v razvoju	6,7	8,0	5,6	4,2	8,2
Severna Amerika	3,5	3,0	5,0	2,5	3,5
Centralna in Južna Amerika	7,8	8,4	5,1	0,3	8,1
Azija	15,1	3,4	7,5	5,5	6,9
Azija brez Japonske in Izraela	5,6	7,4	6,4	9,6	10,5
Zahodna Evropa	6,2	1,5	3,0	0,8	2,1
Vzhodna Evropa in bivša USSR	11,3	10,6	6,5	3,6	1,7
Oceanija	4,7	2,0	1,3	0,5	1,3

Vir: Wallerstein, 1996, str. 79.

V Tabeli 3 na str. 16 so prikazane povprečne stopnje rasti industrijske proizvodnje za ves svet v obdobju četrtega Kondratievega cikla, faze B ali faze padanja. Po vsem svetu je povprečna letna stopnja rasti industrijske proizvodnje po letu 1966 padala. Iz tega sledi, da je obdobje po letu 1966 resnično obdobje faze B ali faze padanja. Še bolj zanimiv podatek lahko odčitamo pri azijskih državah brez Izraela in Japonske, pri katerih je ves čas faze B četrtega Kondratievega cikla stopnja industrijske proizvodnje naraščala.

V fazi B četrtega Kondratievega cikla naj bi se obrnil tudi hegemonski cikel. In sicer se je obrnil navzdol, kar pomeni, da se je vloga ZDA v svetu po letu 1968 začela zmanjševati. Hegemonska avtoriteta ZDA je bistveno upadla, kar dokazuje tudi dejstvo, da je morala začeti pri vseh odločitvah upoštevati tudi voljo drugih tekmic (Nemčije, Japonske itd.). Poleg tega se v svetu začenjajo oblikovati in pridobivati na ekonomski moči tudi druge države.

Če na kratko povzamemo obdobje četrtega Kondratievega cikla (1945–1990), lahko rečemo, da so nam Tabele 1, 2 in 3 nazorno pokazale, da je obdobje od leta 1945 do 1967 obdobje faze A oziroma rasti. Kondratiev cikel je svoj vrh dosegel okoli leta 1967, nato pa je sledila faza B ali faza padanja, ki je trajala vse do leta 1990.

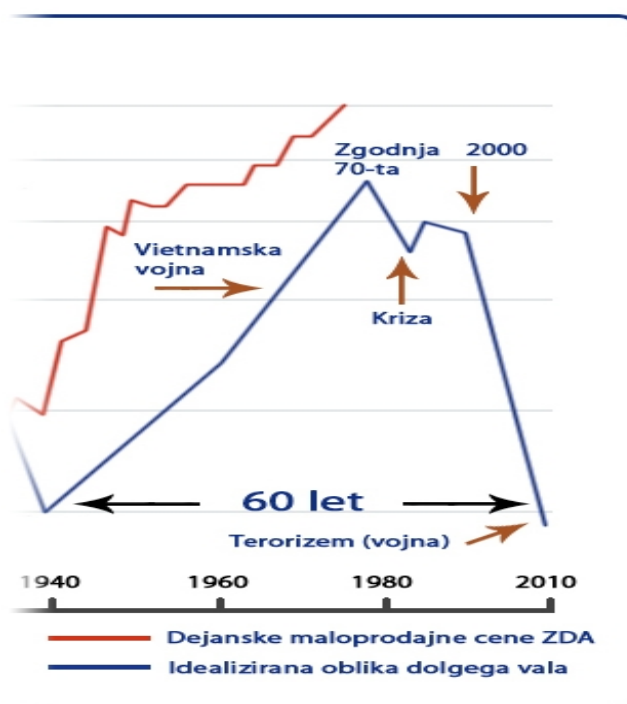
2.2 PROGNOZA OBDOBJA 1990–2040 (Peti Kondratiev cikel)

V drugem delu drugega poglavja se bom ukvarjala s prognozo. To pomeni, da bom v povezavi s teorijami Immanuela Wallersteina, objavljenimi v delih *The age of transition 1990-2025* in *After liberalism*, poskušala predvideti dogajanje v petem Kondratievem ciklu, oziroma napovedati, kako bi se svetovni gospodarski sistem hipotetično lahko razvil, predvsem kakšna bi lahko bila moč različnih svetovno pomembnih držav oziroma regij (Evropska unija). Zlasti pa bo raziskovanje osredotočeno na Kitajsko in njeno prihodnjo vlogo v kontekstu svetovnega gospodarskega sistema. Naj še enkrat opozorim, da bo

predstavljena zgolj prognoza in vsekakor ni nujno, da se bo razvoj, opisan na naslednjih straneh, tako tudi dejansko odvil.

Peti Kondratiev cikel naj bi trajal od leta 1990 do 2040 (glej Sliko 11, str. 18) in iz tega sledi, da naj bi se ta že začel. Torej je že moralo priti do nekega novega tehnološkega odkritja, ki je povzročil, da se krivulja po letu 1990 oz. konec četrtega Kondratievega cikla obrača navzgor, kar pomeni, da naj bi že nastopila faza A ali faze ekspanzije. Z ekonomskega stališča gledano se obe fazi delita na dve stopnji, in sicer poznamo stopnjo naraščanja, stopnjo dvojnega naraščanja, stopnjo padanja in stopnjo dvojnega padanja. Sedaj se nahajamo v začetni stopnji oziroma stopnji naraščanja petega Kondratievega cikla.

Slika 11: Oris petega Kondratievega cikla 1990–2040

Vir: Lastna slika, 2006.

Glede na Sliko 11 lahko postavimo prognozo, da bo peti Kondratiev cikel dosegel vrh okoli leta 2020, konec pa okoli leta 2040. Trenutno se nahajamo v prvi stopnji faze A oziroma v stopnji naraščanja. Iz tega sledi, da bo obdobje pred nami v znamenju rasti.

Z vidika hegemonkega cikla lahko sklepamo, da se je ta preobrnil v četrtem Kondratievem ciklu in nadaljuje padanje še v peti cikel. Predvidoma naj bi se padec končal v šestem Kondratievem ciklu.

2.2.1. Alternative dogajanj

Glede na vse predhodno navedene analize Kondratievih in hegemonskih ciklov imamo na razpolago dve alternativni, in sicer lahko v ospredje svetovnega gospodarskega sistema stopita dve regiji – Evropska unija in vzhodnoazijske države. Razlog, zakaj ravno ti dve regiji, se skriva v dejstvu, da sta poleg ZDA edini, ki v zadnjem času beležita rast in se politično združujeta. (Wallerstein, 2004, str. 154)

2.2.1.1. Evropski plusi in minusi

Evropska unija je v svoji zadnji širitvi proti vzhodu v svojo integracijo sprejela dvanajst novih držav, pri čemer se je pokazala zanimivost, da Unija temelji na združevanju v vse večjem obsegu proti vzhodu in jugu. Torej bo v prihodnjih desetletjih v svojo integracijo proti vzhodu poskušala vključiti tudi Rusijo in proti jugu tudi Turčijo. Slaba stran EU je, da je tovrstna integracija dolgoročna, saj morajo vse države članice pred sprejemom izpolnjevati stroge maastrichtske kriterije, poleg tega pa nima rešenega vprašanja glede svoje vojske, saj se pri tem še vedno obrača na NATO. Če hoče Evropska unija v prihodnosti postati hegemonška velesila in se razvijati samostojno, bo morala ustanoviti tudi svojo vojsko. (Wallerstein, 2004, str. 155)

2.2.1.2. Vzhodnoazijski plusi in minusi

Vzhodnoazijsko regijo so od nekdaj tvorile Kitajska, Koreja in Japonska. Težava te regije je, da še vedno nosi posledice razdelitve Koreje in Tajvana v obdobju hladne vojne. Kljub razdelitvi Koreje na severno in južno ter vprašanju statusa Tajvana, bodo tudi omenjene države morale začeti s politično integracijo, kar pomeni izpolnjevanje določenih mednarodno sprejetih političnih kriterijev oziroma vzpostavitev institucij kot mehanizmov, prek katerih politična integracija sploh lahko deluje. Če hoče ta regija v prihodnosti postati hegemonška sila, bo morala izpolnjevati določene politične kriterije, med katerimi so v ospredju predvsem kriteriji varovanja človekovih pravic (zlasti Kitajska in Severna Koreja imata na tem področju velike pomanjkljivosti) (Wallerstein, 2004, str. 156).

Iz predstavljenih alternativ lahko razberemo, da sta se regiji odločili za zelo različne poti k svojemu cilju. Evropska unija se je odločila za politično integracijo, ki je počasna in povzroča veliko zapletov ter stroškov, vzhodnoazijska regija je na drugi strani ubrala pot hitre rasti in gospodarskega povezovanja, kljub vsemu pa jih na koncu čaka tudi politična integracija.

2.3. MOŽNOSTI KITAJSKÉ

Kitajska je država, ki spada v regijo vzhodnoazijskih držav. V zadnjem času beleži izredno hitro gospodarsko rast in nekateri jo celo imenujejo lokomotiva svetovnega gospodarstva.

3. KITAJSKA V NASLEDNJEM CIKLU

Cilj zadnjega poglavja je analizirati najprej ekonomsko sliko Kitajske (analiza trendov rasti, BDP, FDI itd. in v nadaljevanju še politične dejavnike. Z združitvijo obeh pa bomo lahko napovedali natančnejši razvoj Kitajske s stališča Kondratievega cikla in hegemonskega cikla.

Slika 12: Ljudska republika Kitajska

Vir: China, 2005.

Kitajska je država pod vodstvom komunistične partije, najvišji organ je državni ljudski kongres, parlament Ljudske republike Kitajske, ki voli generalnega sekretarja, državni svet (zakonodajno telo), višje vrhovno sodišče, centralno komisijo za obrambo, višje državno tožilstvo ipd. Dejansko vodstvo predstavlja najvišji uradnik v državi – generalni sekretar LR Kitajske in hkrati tudi predsednik države.

Ljudska republika je centralistično vodena država, v kateri ima centralna vlada popolno oblast in pravice razpolaganja nad vsemi provincami v državi. To je sicer uradna verzija, ampak centralna vlada se popolnoma zaveda, da v tako veliki državi ne more postopati enako z vsemi provincami, saj ima vsaka provinca svoje posebnosti. To velja predvsem za tiste province (na vzhodu), ki so gospodarsko v zadnjem času pridobile na napredku in, kar je izrednega pomena, tudi na politični moči. Oba dela oblasti, tako lokalna kot centralna, se torej morata glede prihodnjih pogojev pogajati. Posledica vsega je, da na primer do danes na Kitajskem nimajo poeneotenega sistema razdelitve davčnih sredstev iz proračuna med provincami in centralno oblastjo. Ljudska republika že nekaj časa obstaja in ob enopartijskem sistemu so ljudje že nekajkrat občutili nagle in hitre preobrate, ki so izhajali iz vrst članov

komunistične partije. V zadnjem času (v bistvu gre za postopen proces, ki traja od 1978) se je pojavil rez socialističnega razvoja in kot posledica se je uveljavila ideja, ki vodi od socializma k tržnemu gospodarstvu. Dokaz tega je bila seja kongresa 14. marca 2004 z zaključkom, da se privatna lastnina in njena zaščita zapiše tudi v ustavo (Strittmatter, 2004, str. 56).

3.1. KITAJSKO GOSPODARSTVO DANES

Kitajska spada v regijo vzhodnoazijskih držav, kamor prištevamo tudi Severno in Južno Korejo, Tajvan in Japonsko. Dandanes je Kitajska navzoča povsod, njeno obsežno gospodarstvo, ki se spreminja hitreje kot katerokoli drugo, je gonilna sila sveta. V zadnjih treh desetletjih je konstantno raslo s povprečno stopnjo rasti okoli 9 odstotkov. BDP per capita je v obdobju med 1979 in danes narasel s približno 180 na 1300 USD, kar pomeni, da se je poosmeril. Glavna dejavnost, ki omogoča tako hitro rast, je trgovina.

3.1.1. Trendi rasti

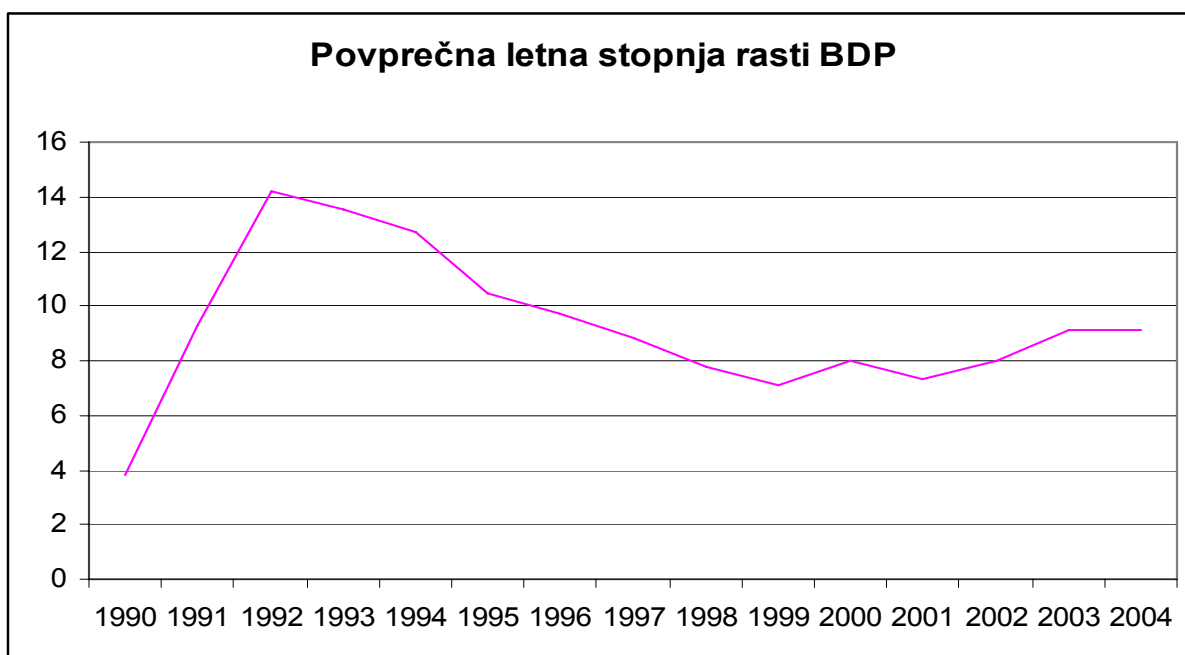
Po letu 1949 se je ves svet spraševal, ali bo ta država sposobna prehraniti vso svoje številčno prebivalstvo. Več kot petdeset let kasneje lahko ugotavljamo, da država s svojim ljudstvom ne bo le prehranila lastnega prebivalstva, temveč lahko prehrani še enkrat toliko prebivalstva. Hitra rasti je tudi omogočila, da so se ljudje zelo pospešeno opremljali z mobilnimi telefoni in osebni računalniki.

3.1.1.1. Bruto domači produkt

Od začetka vzleta gospodarske rasti leta 1978 se je BDP na prebivalca na Kitajskem relativno dvigoval glede na vodilno gospodarsko velesilo ZDA, na skoraj identičen način kot japonski BDP na prebivalca v obdobju 1950-1973. Vendar pa je bila začetna točka rasti na Kitajskem mnogo nižja od začetne točke Tajvana ali Južne Koreje (Wolf, 2005, str. 4).

V zadnjih petindvajsetih letih (1978-2003) je Kitajska dosegala izjemno gospodarsko rast. Od začetka reform leta 1978, je kitajsko gospodarstvo raslo precej hitreje kot v obdobju pred reformami. V povprečju je BDP med leti 1960–1978 naraščal po 5,3 % stopnji, v obdobju reform, med leti 1979 in 2004, pa je BDP rasel letno v povprečju po 9,3 %. Dolgoročni cilj je do 2010 podvojitev vrednosti BDP iz leta 2000, kar pomeni realno stopnjo rasti okoli 7 % (Hayashi, 2003, str. 4).

Slika 13: Povprečna letna stopnja rasti BDP v % med leti 1990–2004

Vir: Morrison, 2005, str. 5.

Po izračunih Svetovne banke je bil na Kitajskem leta 1985 BDP, glede na pariteto kupne moči, 1850 dolarjev na prebivalca, v Združenih državah Amerike pa 16490 dolarjev na prebivalca. Če je stopnja rasti BDP na prebivalca na Kitajskem 8 %, v Združenih državah pa je 2 %, bo Kitajska v petindvajsetih letih, se pravi leta 2010, dosegla za polovico nižjo raven od ZDA, dohitela pa jih bo v osemtridesetih letih, torej leta 2023. (Giraud, 2005, str. 298)

Ekonomisti pripisujejo hitro rast kitajskega gospodarstva dvema glavnima faktorjema (Morrison, 2005, str 5): (1) akumulaciji kapitala, ki izhaja iz domačih prihrankov in FDI, ki omogoča hitro rast produktivnosti ter (2) ekspanziji trgovine, saj izvoz predstavlja tržišče za izjemno hitro rastočo proizvodnjo. Ekonomske reforme so tako pripomogle k večji učinkovitosti v gospodarstvu, kar je povzdignilo output in povečalo vire za nadaljnje investicije na Kitajsko.

Po mnenju številnih ekonomistov so na hitro gospodarsko rast Kitajske vplivali tudi dosežki v produktivnosti, torej v povečanju učinkovitosti pri uporabi inputov. Večja produktivnost je bila večinoma posledica relokacije resursov, predvsem v sektorjih, ki so bili skozi čas močno nadzorovani s strani centralne vlade, kot so npr. kmetijski sektor, trgovina in storitve. Primer so reforme podeželja, zaradi katerih se je proizvodnja močno povečala. Ker je bilo zaradi višje produktivnosti potrebne manj delovne sile, so kmetje začeli iskati nove službe v industrijskem sektorju. Decentraliziranje gospodarstva je vodilo v večanje števila nedržavnih oziroma zasebnih podjetij, ki so bila praviloma bolj uspešna in učinkovita kot državna

podjetja. Poleg tega je bila zaradi reform Kitajska bolj izpostavljena konkurenčnim silam, še posebno v izvoznem sektorju (Morrison, 2005, str. 5).

Z gospodarskega vidika ima v zadnjih letih sprememb potrošnik zelo pomembno vlogo. To temelji tudi na dejstvih, da so se prihodki ljudi v tej državi v preteklih letih dejansko dvignili. Ravno zaradi tega je postalo prebivalstvo bolj pozorno na trg nepremičnin, izobraževanja ter medicinske oskrbe in od reform naprej vse več ljudi najdemo zaposlenih prav v teh panogah. Ob tem je potrebno ves čas opazovati inflacijo in jo imeti pod nadzorom, saj je v prvem četrtletju narasla za 2,8 glede na predhodno leto in čas.

Kljub temu, da so k rasti Kitajske prispevale reforme, naraščanje zasebnega sektorja in rast domačega trga, pa sta ključno vlogo odigrala dva faktorja: trgovina in tuje investicije. Predvsem slednje so omogočile povečanje produktivnosti tudi zaradi prenosa tehnologije, znanja, managerskih znanj in odpiranja trgov.

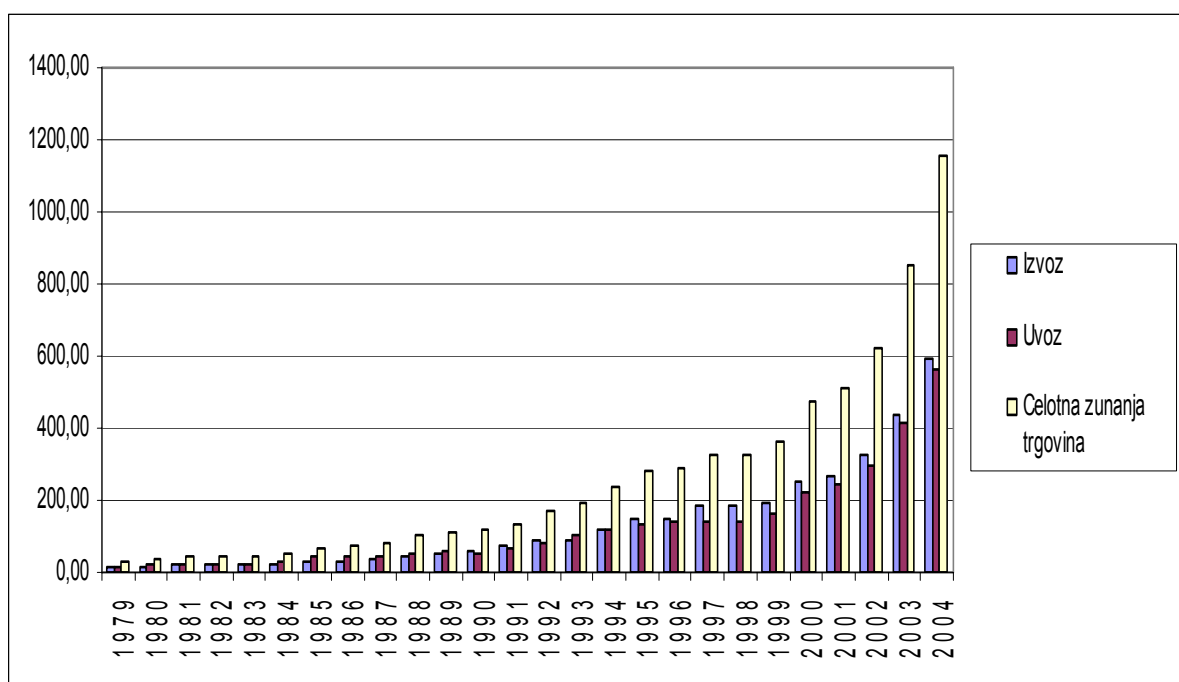
3.1.1.2. Izvoz in uvoz Kitajske

Vzpon Kitajske kot ene izmed glavnih držav izvoznic in uvoznic je povzročil veliko zanimanje za to državo. Vpliv kitajskega gospodarstva je v mednarodni menjavi vse bolj rasel, saj sta leta 1990 uvoz in izvoz skupaj znašala 700 milijard ameriških dolarjev, leta 2003 pa je ta vsota narasla že na 1900 milijard ameriških dolarjev. Kar pomeni več kot 60-odstotno rast v samo 13 letih.

Njene potrebe po nafti jo danes uvrščajo na drugo mesto, saj Kitajska dosega letno 9,8-odstotni delež svetovne porabe, medtem ko ZDA porabijo 24 odstotkov. Celotna kitajska strategija modernizacije temelji na obilni potrošnji in potrebi po energiji. V letu 2003 je prav tako kot v drugi polovici leta 1990 kitajski izvoz rasel dvakrat hitreje kot vsi svetovni izvozi. Postala je največji vir uvoza Japonske in takoj za ZDA drugi največji za Evropsko unijo.

Na ameriškem trgu je ta država kot glavni dobavitelj izrinila Mehiko in se uvrstila takoj za Kanado. Če povzamem, je Kitajska postala šesta najmočnejša država v svetu glede na svetovno mednarodno menjavo. Izvoz je namreč leta 2001 dosegel dvig za 22,3 odstotka in uvoz za 21,1 odstotka. Torej ji je uspelo leta 2003, kljub epidemiji SARS, dvigniti svoj izvoz celo za 33,6 odstotka. Tako je država uspela povečati svoj delež v svetovni trgovini z 2% na 6% (Lau, 2005, str. 3).

Graf 1: Gibanje uvoza in izvoza v blagovni trgovini med leti 1979 in 2004 v mio USD

Vir: Morrison, 2005, str. 6

Če beremo Graf 1, vidimo, da je imela Kitajska med leti 1979 in 1993 trgovinski deficit in šele leta 1994 se je ta obrnil v pozitivno smer. Kitajska je zaradi vse večjega deleža tujega kapitala in suficita zunanje trgovine končala v samem vrhu držav glede na devizne rezerve.

Če še enkrat pogledamo, kaj vse je Kitajska dosegla od časa reform leta 1979, je presenetljivo v več pogledih. Ob tem je potrebno povedati, da je zunanja trgovina v povprečju, letno za skoraj 15 %, narasla, kar znaša od leta 1979 skupaj za 2.700 odstotkov. Direktne investicije pa kar dežujejo v deželo, predvsem v zadnjih desetih letih (Kai, 2004, str. 201).

Tabela 4: Mednarodna trgovina Kitajske glede na regijo in po proizvodnih skupinah leta 2003 (v milijardah ameriških dolarjev in v odstotkih)

	<i>Vrednost</i>	<i>Delež</i>	
	<i>Izvoz</i>	<i>Izvoz</i>	<i>Uvoz</i>
Skupaj	1901	100,0	100,0
Regija			
Severna Amerika	428	22,5	13,3
Latinska Amerika	41	2,2	1,7
Zahodna Evropa	319	16,8	15,0
Srednja in vzh. Evropa z baltskimi državami in CIS	32	1,7	1,8
Afrika	31	1,7	1,9
Bližnji vzhod	56	3,0	8,8
Azija	949	49,9	57,5
Skupina proizvodov			
Kmetijski proizvodi	119	6,3	8,9
Rudnine	138	7,2	17,9
Predelani proizvodi	1591	83,7	70,7

Vir: <http://www.wto.org>, 2006.

Tabela 4 nam prikazuje mednarodno trgovino Kitajske glede na regijo in po proizvodnih skupinah leta 2003. Največ je ta država izvozila v regijo Azije in Severne Amerike, tretja največja regija izvoza je Zahodna Evropa. Rast kitajskega izvoza se je v obdobju 1995–2004 v ZDA povečala za 17 odstotkov, v EU za 13 odstotkov in na Japonskem za 9 odstotkov. Glede na Tabelo 4 ravno tako lahko ugotovimo, da je Kitajska največ uvozila iz regije Azije, kar znaša skoraj 60 odstotkov. Država, ki največ uvažja v Kitajsko je Japonska, na tretjem in četrtem mestu pa sta Tajvan in Severna Koreja (Kai, 2005, str. 45).

Če pogledamo skupine proizvodov glede na izvoz in uvoz prav tako opazimo, da največji delež v obeh primerih predstavljajo proizvodi za predelavo. V zadnjem času namreč veliko držav iz vzhodnoazijske regije ne izvažajo več končnih proizvodov neposredno v Severno Ameriko ali Zahodno Evropo, temveč se ogromno polizdelkov z visoko dodano vrednostjo izvozi najprej na Kitajsko, kjer se pretvorijo v končne izdelke, in šele nato so ti proizvodi izvoženi na trge Severne Amerike in Zahodne Evrope. Razloge najdemo v poceni delovni sili Ljudske republike Kitajske (Chaohua Wang, 2003, str. 200).

Sedanji model kitajske rasti temelji predvsem na ideji hitre industrializacije, rasti proizvodnje tehnološko relativno nezahtevne proizvodnje, katere temelj je velika količina poceni delovne sile. Zato so proizvodi poceni in privlačni za svetovni trg. Vendar če bo Kitajska tudi gospodarsko hotela postati velesila, bo iz strategije kopiranja morala preiti na strategijo inoviranja oziroma razvijanja lastne tehnologije. Samo to bo lahko omogočilo, da bo Kitajska res velesila gosodarsko in politično na dolgi rok. Hegemonija bo torej odvisna od razvojne

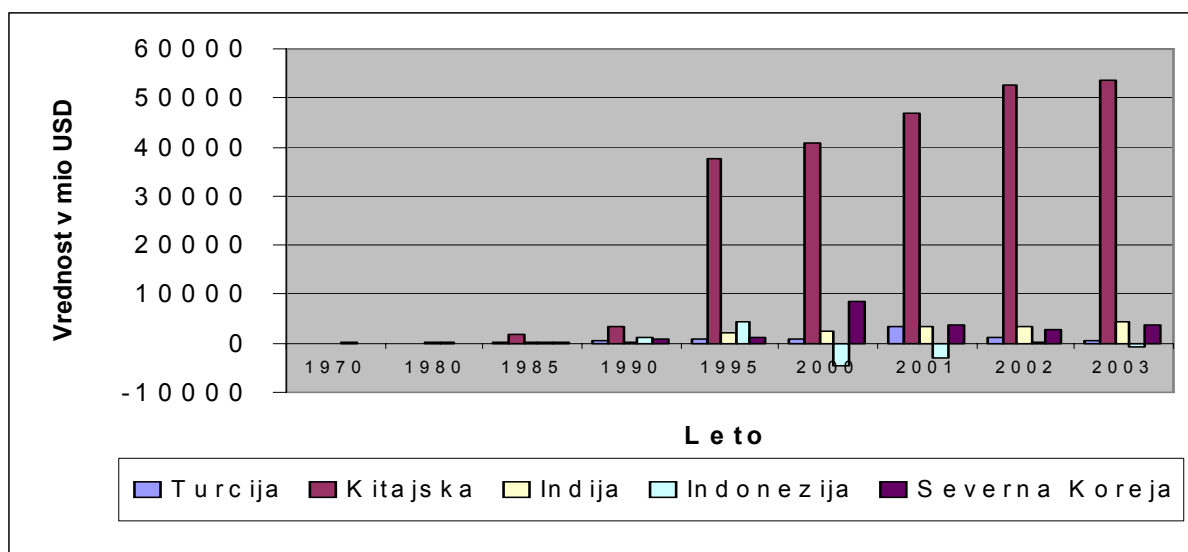
strategije, ki jo bo morala Kitajska šele izraziti in se tudi v tej smeri postavljati vse bolj v ospredje.

3.1.1.3. Tuje neposredne investicije (FDI)

Kot mnoge druge države v razvoju je Kitajska naredila izreden premik od stanja sovražne nastrojenosti do tujega kapitala v 70-ih letih do prizadevanja za njegov pritok v čim večjem obsegu od 80-ih let naprej. Vlada Kitajske je morala sprostiti svoj trg, če je hotela državo popeljati v sam vrh gospodarske moči.

Kitajska, ki je zaradi strogega komunističnega režima še 30 let nazaj ostajala zaprta zunanjemu svetu in samozadostna, je v tem relativno kratkem obdobju preživela korenite spremembe, ne samo v ekonomskem, ampak tudi v širšem družbenem kontekstu. Okrepila je svojo vlogo v svetu tako na ekonomskem kot na političnem področju in postala pomembna figura v svetovni ekonomiji. Že samo dejstvo, da je leta 2003 prehitela ZDA in postala največja prejemnica FDI na svetu, nakazuje na velik potencial, ki ga nudi Kitajska za svetovno ekonomijo in prav mogoče je, da je postala nekakšna rešiteljica za zahodni svet, ki se v zadnjih nekaj letih spopada z recesijo v gospodarstvu. Kitajska lahko zahodnim podjetjem ponudi velikanski trg, na katerega je bilo 30 let nazaj skoraj nemogoče vstopiti. Vlada Kitajske se je zavedala, da je za ekonomski razvoj potreben tuj kapital in je začela postopno sproščati različne omejitve, tako da je bila leta 2003 največja država gostiteljica med državami v razvoju (Prasad, Wei, 2005, str. 4). V dvajsetletnem obdobju, od leta 1979 do 1999, je vrednost FDI na Kitajsko znašala 306 milijard USD, kar je enako 10 % svetovnih FDI in okoli 30 % FDI, ki so jih prejele vse države v razvoju (OECD, 2000, str. 7).

Graf 2: FDI po posameznih državah v milijonih ameriških dolarjev (1970-2003)

Vir: www.wto.org, 2006

Iz zgornjega grafa lahko razberemo, da je Kitajska začela postajati zanimiva okoli leta 1985 in je vsako leto pridobivala na svoji vlogi (res pa je tudi, da se je zaradi liberalizacije kapitalskih tokov šele takrat začela močno krepiti investicijska dejavnost nasploh, ne le na Kitajskem). Zavedati se moramo tudi visoke kitajske rasti, ki je znašala leta 2003 okoli devet odstotkov. V letu 2004 so FDI v prvi polovici leta dejansko narasle na 11,9 odstotka, kar je znašalo 33,9 milijarde USD

(http://english.mofcom.gov.cn/article/200407/20040700249053_1.xml, 2006).

Do konca leta 2004 so FDI v Kitajsko narasle na 72,7 milijarde USD. Tako je Kitajska prehitela ZDA pri FDI za celih 53 milijard USD (<http://www.oecd.com>, 2006).

Če povzamem obe podpoglavji, je Kitajska vodilna svetovna tovarna, saj njen delež svetovnega izvoza znaša 5,3 odstotka. Prav tako vidimo, da je hkrati tudi največja destinacija FDI-jev. Zadaj tiči dejstvo, da je Kitajska tudi cilj predelovalne industrije za telekomunikacijsko opremo, produkcijske verige v elektronski panogi, avtomobilsko industrijo in tekstil.

3.1.1.4. Primerjava z ostalimi državami in regijami

V času vse hitrejšje globalizacije svetovnega gospodarstva je vzpon Kitajske gotovo ena izmed najpomembnejših ekonomskih silnic. Če primerjamo gospodarsko rast Kitajske z ostalimi državami ali regijami, hitro ugotovimo, da ima ta država eno izmed najhitreje rastočih gospodarstev v svetu. Če jo primerjamo z ostalimi državami, smo že ugotovili, da jo lahko pri posameznih kriterijih uvrščamo v sam vrh. Kitajska bo očitno še nekaj časa v prihodnosti izkazovala visoke stopnje gospodarske rasti, tako namreč napovedujejo kitajske razvojne strategije.

Tabela 5: Spremembe stopenj realnega BDP z napovedmi (%)

Država	2004	2005	Pričakovan 2006	Dejanski 2006	Pričakovan 2007
Kitajska	9,5	8,5	8	10,7	10
ZDA	4,4	3,6	3,6	3,4	2,9
EU	2	1,6	2,3	2,4	2,0
Japonska	2,6	0,8	1,9	2,7	2,1
Nemčija	1,7	0,8	1,9	2,0	1,3
Ind. države	3,4	2,6	3,0	3,1	2,7
Pol-periferne in države v razvoju	7,2	6,3	6,0	7,3	7,2

Vir: Mednarodni monetarni sklad, 2004, str. 40, 2006, str.10.

Iz tabele je razvidno, da je Mednarodni monetarni sklad napovedal Kitajski v letu 2006 rahel padec z 8,5 na 8 odstotkov realnega BDP. Vendar je Kitajska presegla pričakovanja in dosegla 10,7-odstotno gospodarsko rast v letu 2006. Stopnja realnega BDP naj bi za ZDA ostala enaka glede na leto 2005, toda je nižja glede na leto 2004. Evropska unija naj bi v letu 2006 izkazala višjo stopnjo realnega BDP glede na predhodni leti 2004 in 2005. Nemčija naj bi se vrnila na enako raven stopnje rasti realnega BDP kot v letu 2004 – očitno ji je šlo celo bolje, saj je prekoračila napoved. Slabše stanje je podobno kot za Nemčijo Sklad predvideval tudi za Japonsko, vendar sta državi leta 2006 nasprotno izboljšali svojo rast. Mednarodni monetarni sklad ima tudi neke vrste nasvet za Evropsko unijo in Japonsko. Obe gospodarstvi bi morali paziti, da pri vseh reformah, ki jih izvedejo ali jih imajo v načrtu, ne povzročita gospodarske utrujenosti in da morata predvsem poskrbeti za reforme na trgu delovne sile (IMF report, 2004, str. 41).

3.2.1. Položaj človekovih pravic

V tem podpoglavju se bomo osredotočili na nekaj perečih vprašanj, ki se dotikajo položaja človekovih pravic na Kitajskem. To je namreč država, kjer so smrtne kazni na vsakodnevem redu. Po vzporednem razvoju skupaj z liberalno politiko od 80-ih let naprej rastejo tudi visoke kazni za prekupčevanje z mamili, korupcijo in kriminalna dejanja. Zaradi tega so ustanovili kampanijo z naslovom “Oster poseg” in sledil je zelo pozitiven odziv, odobravanje in podpora s strani ogromnega števila prebivalcev.

Organizacije, kot je Amnesty International, so podale podatke, da je bilo leta 2002 usmrčenih 1.062 ljudi. To naj bi bili uradni podatki, neuradni podatki naj bi bili precej višji. Marca 2004 je Chen Zhonglin, direktor pravnega inštituta univerze Chongqing in poslanec, v svojih izjavah podal, da naj bi se neuradna številka gibala vse tja do 10 000.

V Ljudski republiki Kitajski lahko najdemo tudi veliko število političnih disidentov, ki naj bi bili v ujetništvu v delovnih taboriščih povsod po državi. V skupino političnih disidentov spadajo Tibetanci, kristjani, demokrati, izvajalci falun gonga, učenci qigong, borci za človekove pravice, sindikalisti ...

Od 1989, ko se je zgodil masaker v Tiananmenu, pa do danes naj bi bilo na Kitajskem še 250 ljudi zaprtih v delovnih taboriščih. Občasno prihaja tudi do izginotja ljudi iz opozicije, ki se kritično opredelijo do oblasti. Tako je v začetku junija 2004 izginil vojaški zdravnik Jiang Yanyong, ki je istega leta februarja javno kritiziral ravnanje oblasti za časa pokolov v Tiananmenu. Ta isti zdravnik je tisti, kateremu se imamo za zahvaliti, da je leta 2004 spravil v javnost možnost epidemije SARS. Človek lahko pride samo do sklepa, da je izginil ali pa se nahaja v katerem od zaporov ali delovnih taborišč.

Internet je na Kitajskem močno pod nadzorom in budnim očesom oblasti. Vse internetne kavarne ali bari morajo imeti posebno vgrajen program za nadzor, saj so forumi in elektronska pošta pod še posebno strogim nadzorom. Ves čas prihaja do aretacij državljanov, ki podpirajo demokracijo in stojijo na strani človekovih pravic.

Nek aktivist je bil na primer aretiran in brez sodnega procesa nemudoma poslan v delovno taborišče, ker je v javnost spravil škandal o izbruhu AIDS-a v provinci Henan. Oblast je ob tem dogodku dala izjavo in preložila krivdo na državljane. Znano je, da se je v 90-ih letih v tej provinci odprla klinika za zbiranje krvne plazme in ljudje so množično darovali kri. Pri tem je prišlo do okužbe in veliko število ljudi je zbolelo. Tako imamo še danes v provinci nekaj vasi, v kateri so vsi vaščani okuženi. Leta so minevala in lokalna oblast je težavo preložila na centralno oblast ter ljudi prepustila same sebi. Peking se je šele v začetku leta 2004 začel ukvarjati s to problematiko.

3.2. KITAJSKI PLUSI IN MINUSI

V tem poglavju želim proučiti Kitajsko s stališča skupine strokovnjakov s Harvarda, ki so leta 2005 napisali letno poročilo. To poročilo so oblikovali v obliki plusov in minusov.

Tabela 5: Kitajski plusi in minusi

PLUS	MINUS
Trajajoči in nenehen konjunkturi "boom".	Politična in socialna prihodnost Kitajske je nejasna.
Ogromna moč porabe.	Še vedno ostajata krizni žarišči Tajski in Severna Koreja.
Gigantske potrebe po surovinah z zanimivimi investicijskimi možnostmi.	Ogromni infrastrukturni deficit lahko pripelje do težav.
Ogromna privatizacija, 160.000 podjetij naj bi se v prihodnjih letih privatiziralo.	Človeške pravice in korupcija so izjemno pereč problem. Smrtna kazen je na dnevnem redu.
Kitajska kot svetovno vodilna gospodarska sila ni ignorirana s strani investorjev.	Ogromne socialne razlike razkrivajo veliko možnosti socialnih nemirov.
Trgi vrednostnih papirjev so bili do sedaj le malo aktivni, pričakovan je vzpon.	V naslednjih letih je potrebno računati s težavo "starega prebivalstva", zaradi dolgoletne politike enega otroka. Možnost "bumeranga".
	Gospodarsko pregrevanje lahko vpliva tudi na svetovno gospodarstvo.

Vir: Harvard Year Report, 2005, str. 36.

Kitajska ekonomska vloga in njena integracija bosta v prihodnosti še večji. Nenehno bo ta država v prihodnjih letih poskušala še izboljšati svojo gospodarsko moč. Gre namreč za gospodarstvo, ki ima največje število prebivalcev na svetu, to je 1,3 milijarde prebivalcev, kar znaša 22 odstotkov svetovnega prebivalstva. Za primerjavo naj dodam Evropsko unijo, ki ima 380 milijonov prebivalcev. Gospodarstvo ima tudi na razpolago 70 odstotkov ljudi v mestih, ki so stari med leti 15 in 64 ter 37 odstotkov ljudi v ruralnih predelih. Kljub temu pa se bo morala država v naslednjih letih soočiti s težavo "starega prebivalstva", zaradi dolgoletne politike enega otroka.

Vlada sicer od leta 2000 še naprej spodbuja pozno poroko ter pozno rojevanje in se zavzema za delovanje politike "en par – en otrok", se pa tudi na tem področju pojavlja postopna liberalizacija, zlasti glede drugega otroka (dovoljeno je rojstvo drugega otroka "s primernim razmikom in v skladu z zakoni in odredbami"). Prebivalstveni programi spodbujajo uporabo kontracepcijskih tablet in razširjanje spolne enakosti ob rojstvu. Vsekakor se trudijo normalizirati delež rojenih deklic glede na dečke (sistem certifikatov). Kitajski pristop je skupaj združil uporabo intenzivnega prepričevanja in prisile z vsemi možnimi družbenimi, psihološkimi in ekonomskimi orodji, ki so bila na voljo v enopartijski centralizirani državi. Posledica je, da je problem starega prebivalstva neizogiben (Guštin, 2004, str. 26).

Poleg tega ima Kitajska politični sistem, ki naravnost vodi k težavam, saj ima centralna oblast neurejene odnose s provincialnimi oblastmi. Zadnje so si skozi gospodarsko napredovanje izbojevale drugačno neuradno vlogo, ki je pripeljala celo do pogajanj s centralno oblastjo, vendar pa to pomeni, da institucionalni sistem ni postavljen, kaj šele, da bi deloval. Človekove pravice so kršene na vsakem koraku, vrhovno sodišče mora vsakemu obsojenemu potrditi usmritev. Zaradi vsega tega mednarodna skupnost Kitajski še vedno očita nedemokratičnost in zahteva, da začne reševati svojo politično in socialno problematiko.

Skrb predstavljata tudi naraščajoče finančno breme sistema socialnega zavarovanja in nizka rast dohodkov na podeželju, kjer živi kar 70 odstotkov celotne populacije. Razlike med podeželjem in obalnimi predeli naraščajo v korist slednjih, predvsem zaradi koncentracije pretoka tujih investicij. Dohodkovno razmerje med mestom in podeželjem, ki je bilo v začetku devetdesetih let 4 proti 1, je danes poskočilo na kar 10 proti 1 (Lau, 2003, str. 44).

Po statističnih podatkih je daned na Kitajskem okoli 700 milijonov aktivnih ljudi. Po ocenah je stopnja brezposelnosti v mestih že dosegla 8%, na kmetih pa 34,9%. Glavni razlog za to veliko brezposelnost je, da število aktivnih ljudi še narašča, vendar država ne more sproti preskrbeti dovolj delovnih mest. Najbolj zaskrbljujoča je brezposelnost med mlajšimi od 35 let, ki znaša 60 % vseh brezposelnih. Še en tak podatek, da le 70% študentov po diplomi najde službo. Med letoma 2000 in 2005 bo po ocenah letno 12,4 milijonov novih iskalcev služb. (Saje, 2006, str. 234)

Po zadnji raziskavi ima Kitajska negativno oceno pri kriterijih, kot so upoštevanje pravic in volje državljanov (svoboda izražanja, medijska svoboda ...). Prav tako so prisotne velike težave s korupcijo. V letu 2006 je bilo v osmih mesecih zaradi korupcije obsojenih več kot 17.000 uradnikov. Zaradi vpletenosti v škandal o zlorabi vladnega pokojninskega sklada je bil odstavljen glavni politik v Šanghaju. (www.rtvsllo.si, 2006).

Kitajska bo morala ogromno storiti v smeri izboljšave delovanja pravnega sistema. Poleg tega je politika še vedno zelo prisotna v gospodarstvu. Težave bo imela s svojo odvisnostjo od ZDA, strateškim nadzorom nad surovinami, degradacijo naravnega okolja in nerazvitostjo finančnega sektorja. Visok kitajski trgovinski presežek z ZDA povzroča posredni pritisk na ameriški dolar in vse večji javni dolg. V boju za nadzor strateških resursov prihaja do trenj med svetovnimi velesilami. Vsekakor se je potrebno zavedati, da bi lahko nadaljna divja industrializacija povzročila socialne nemire in ogromno škodo. Kitajska vlada je v zadnjih letih pokazala interes tudi za vzpostavitev zdravega bančno-finančnega sistema. Problem slabih posojil bodo lahko odpravili le v primeru nadaljnje rasti gospodarstva in strogega nadzora regulatorjev. Agenciji za sanacijo bank je zaradi slabo razvitega kapitalskega trga in pomanjkanja izkušenega kadra do danes uspelo prodati le majhen del prenešenih posojil. Proces zavirajo tudi banke, ki z odlašanjem prenosa slabih posojil na agencijo za sanacijo bank realizirajo le delno povračilo sredstev, preostanek pa predstavlja izgubo v kapitalu banke. Tu je še precej drugih institucionalnih problemov: nepotizem, vpliv politike na gospodarstvo, vprašanje državnih podjetij, struktura in regulacija ter razvitost finančnih in kapitalskih trgov ipd.

Naslednji pereč problem je infrastruktura in njena nerazvitost, ki bo gotovo eden ključnih problemov razvoja. Pri tem so problematični razvoj energijskega sektorja (pomanjkanje elektrike), kakovost in količina cestnih povezav, železnice in telekomunikacije.

Kitajska bo v naslednjih petdesetih letih poskusila razširiti svoje avtocestne povezave za 50 odstotkov, kar bi znašalo dva milijona novih kilometrov avtocest. To bi bil eden največjih osrednjih gradbeniških projektov. Podobni projekti na Kitajskem potekajo že sedaj, saj se zavedajo, da so infrastrukturo v precej slabšem položaju. Ob tem se pojavljajo korupcijski posli, ki na Kitajskem naravnost cvetijo. Hkrati imajo tudi tuji investitorji bojazen, katero stran ob izvedbi svoje investicije bodo zavzeli (Awater, 1998, str.267).

Nove blagovne znamke lahko na kitajski trg vstopijo relativno brezskrbno. Primer sta družbi Nike, ki v enem dnevu na Kitajskem odpre 1,5 nove trgovine, saj velja za najbolj trendovsko znamko, in Kentucky Fried Chicken, ki se z odprtjem 1.100 novih filial uveljavlja kot največja veriga restavracij s hitro prehrano, podoben načrt ima tudi svetovno znana veriga „coffe-shops“, ki v prihodnosti namerava na novo odpreti 100 lokalov. Skratka, z eno besedo je Kitajska v razcvetu. Če bi se torej razvijala podobno kot Japonska od leta 1950 naprej, bi lahko svoj storitveni sektor celo podeseterila, in če se bi po letu 1900 razvijala kot ZDA,

glede na lastništvo avtomobilov, se bi v prihodnosti le-to lahko postoterilo (Heilmann, 2002, str. 75).

Če povzamem, ima Kitajska prednosti na ekonomske področju, medtem ko slabosti najdemo na neekonomskem področju.

4. ANALIZA KITajsKE S KONDRATIEVIM IN HEGEMONSKIM CIKLOM

V tem poglavju bomo analizirali Kitajsko s stališča Kondratievega in hegemonskega cikla. Do sedaj smo z analizo pokazali njene pozitivne in negativne plati. Pri tem smo ugotovili, da njeni plusi izvirajo iz ekonomskega, minusi pa iz neekonomskega področja.

Na tem mestu bom še enkrat na kratko povzela glavne značilnosti koncepta Kondratievih in hegemonskih ciklov. Vsak Kondratiev cikel ima svoj začetek, vrh in konec. Posamezen cikel traja od štirideset do šestdeset let in se deli na dve fazi, fazo ekspanzije in fazo stagnacije (uporabila sem tudi poimenovanje faza A in faza B). Vsak cikel ima vselej tudi štiri stopnje, in sicer prvo stopnjo naraščanja (+1), drugo stopnjo naraščanja (+2), prvo stopnjo padanja (-1) in drugo stopnjo padanja (-2).

Hegemonski cikel smo na kratko označili z značilnostjo, da se hegemonija vedno vzpostavlja s porazom nekega pretendenta z vojaško zmago, pri čemer nikoli ne pride do neposrednega spopada med hegemonijo in prihodnjo vodilno silo. Temelj zmage torej ni vojaške, temveč ekonomske narave. Ekonomska sposobnost zmagovalne države pomeni, da vse druge konkurente premaga na treh ekonomskih področjih. Vsaka od hegemonij se je zagotovo formirala skozi svetovno vojno, ki je vedno masovna, kar pomeni, da se v vojno vključujejo vse najmočnejše države aktualnega časa. Hegemonski cikel je veliko daljši od Kondratievega cikla, njegov vzpon in padec lahko trajata tudi več, kot je dolžina celotnega Kondratievega cikla. Celo več, samo padanje hegemonskega cikla lahko traja od petdeset do sto let.

Če gledamo skozi koncept Kondratieva je Kitajska že vstopila v fazo A 5. Kondratievega cikla. In sicer se trenutno nahaja v stopnji naraščanja faze A, kar pomeni, da jo čaka še stopnja dvojnega naraščanja faze A. Torej preden vstopi v fazo B mora biti razvidno, da je vstopila v stopnjo padanja. Iz tega tudi sledi, da Kitajska po Kondratievu še ni dosegla svojega vrha, kar pomeni, da Kitajska vsekakor že postaja gospodarska velesila.

Če gledamo skozi prizmo hegemonskega cikla, vemo, da hegemonška moč ZDA v petem Kondratievem ciklu pada. Padec, kot vemo, lahko traja od petdeset do sto let, kar pomeni, da

se bo hegemonski cikel zaključil nekje med 2025 in 2070. Vemo, da hegemonski cikel narašča v času faze B, vzpostavitev hegemonске sile pa se zaključi v fazi A. Iz tega sledi, da se bo hegemonski cikel zaključil v fazi B petega ali šestega Kondratievega cikla.

S precejšnjo gotovostjo lahko rečemo, da je potrebno Kitajsko obravnavati kot gospodarsko velesilo. Pri obravnavi Kitajske kot hegemonске velesile pa moramo biti previdni.

Ko govorimo o Kitajski, je potrebno v okviru koncepta hegemonskega cikla upoštevati še na novo nastale spremembe. Zaradi naraščajočega vpliva globalizacije je namreč pomembno združevanje držav istega področja v ne samo gospodarsko integracijo, temveč tudi politično, pravno, kulturno, zgodovinsko ipd. Hegemonsko velesilo bi v prihodnosti lahko predstavljal skupek držav in ne ena sama država, kot je bilo to običajno pri hegemonijah do sedaj. To spremembo lahko vidimo pri Evropski uniji, ki je proces integracije začela že pred petdesetimi leti, in sicer najprej z gospodarskim povezovanjem. Vzhodnoazijska regija se že povezuje prek gospodarske dejavnosti, toda politične in druge integracije te države pa se še niso niti začele. Zato se bodo morale najprej spoprijeti z reševanjem svojih zgodovinskih problemov, kajti šele to bo omogočilo integracijo na višjih ravneh. Kitajska bo morala rešiti tajvansko vprašanje, Severna in Južna Koreja bosta morali rešiti težave, ki izvirajo iz hladne vojne, prav tako podobno velja tudi za Japonsko, predvsem njen odnos do lastnega imperializma in druge svetovne vojne.

Moja izhodiščna teza je, da omenjene države ne bodo dosegle položaja hegemonске velesile, če ne bodo rešile ideoloških razprtij, ki izhajajo iz obdobja hladne vojne. Ko bodo vzpostavile gospodarsko integracijo, bodo lahko nadaljevale v smeri večje povezanosti tudi na vseh ostalih področjih človekovega življenja. Če je Evropska unija potrebovala za integracijo petdeset let, lahko nekaj podobnega velja tudi za vzhodnoazijsko regijo. Torej se bo slednja lahko vzpostavila kot hegemonska velesila šele v šestem Kondratievem ciklu. Seveda pa bo to odvisno predvsem od prihodnjega spopada z drugo pretendentko, ki jo predstavlja EU. V tem smislu bo v okviru koncepta hegemonskega cikla do nove hegemonске sile prišlo šele v šestem Kondratievem ciklu.

Z ekonomskega vidika nas kitajsko gospodarstvo še vedno preseneča. Zagotovo sedanji model kitajske rasti temelji predvsem na ideji hitre industrializacije oziroma rasti tehnološko relativno nezahtevne proizvodnje, katere temelj je velika količina poceni delovne sile. Zato so proizvodi poceni in privlačni za svetovni trg. Vendar če bo Kitajska tudi v gospodarskem smislu hotela postati velesila, bo iz strategije kopiranja morala preiti na strategijo inoviranja oziroma razvijanja lastne tehnologije. To dejstvo potrjuje tudi podatek, da je v letu 2006 v raziskave in razvoj vložila 136 milijard ameriških dolarjev in s tem prehitela Veliko Britanijo in zaostaja zgolj še za ZDA. Samo tovrstna razvojna strategija bo omogočila, da bo Kitajska postala resnično gospodarska in politična velesila na dolgi rok. Hegemonija bo torej odvisna

od razvojne strategije, ki jo bo morala Kitajska šele izraziti in si tudi v tej smeri utrditi položaj v ospredju.

SKLEP

Namen diplomskega dela je bil ugotoviti oziroma poskušati predvideti, ali bo Kitajska prihodnja gospodarska velesila.

Vprašanje sem raziskovala na osnovi dveh konceptov, in sicer Kondratievega in hegemonkega. V okviru Kondratievega koncepta lahko napovemo, da bo Kitajska gospodarska velesila v naslednjem, torej v petem Kondratievem ciklu.

Pri presojanju s stališča hegemonkega cikla pa je potrebna določena mera previdnosti. V prvi vrsti predvsem zato, ker so se države zaradi naraščajočega vpliva globalizacije začele združevati v integracije. Države vzhodnoazijske regije so vstopile v gospodarsko integracijo, kar pomeni, da se bodo v prihodnje morale začeti združevati tudi na političnem, pravnem in navsezadnje tudi kulturnem področju. V naslednjem koraku bo torej potrebno razrešiti ideološke spore, ki izvirajo iz hladne vojne, in urediti še vedno nerešeno vprašanje glede Tajvana. V zadnji fazi pa bo morala Kitajska začeti urejati problematiko na področju izgradnje infrastrukture, življenjskega standarda, človekovih pravic, onesnaževanja okolja in političnega sistema.

Kitajska kot samostojna država se bo soočala predvsem z izrazito družbeno-političnimi izzivi, saj je iz vsebine naloge razvidno, da ima nemalo težav ravno neekonomske narave.

Vsekakor se je skozi nalogo teza, ali bo Kitajska naslednja gospodarska velesila, potrdila. Ta velika tovarna sveta bo zagotovo gospodarska velesila v petem Kondratievem ciklu.

LITERATURA:

1. Aggarwal Vinod, Morrison Edward: Asia – Pacific crossroads: regime creation and the future of APEC. New York : St. Martin's Press, 1998. 434 str.
2. Arrighi Giovanni: The long twentieth century. London : Verso, 1994. 400 str.
3. Awater Laurenz: Die politische Wirtschaftsgeschichte der VR China: Vom Sowjetmodell zur sozialistischen Marktwirtschaft. München : LIT Verlag Münster, 1998. 174 str.
4. Braudel Fernand: Čas sveta: materialna civilizacija, ekonomija in kapitalizem, XV.-XVIII. stoletje. Ljubljana : Studia Humanitatis, 1991. 381 str.
5. Chaohua Wang et al.: One China, Many Paths. New York : Verso, 2003. 368 str.
6. Colin A. Ronan: The Shorter Science and Civilisation in China: An Abridgement of Joseph Needham's Original Text. Australian Journal of Chinese Affairs, Sydney, 35(1988), 19-20, str. 414-415.
7. Engardio Pete, Roberts Dexter: The China Price. Business Week, New York, (2005), 14, str. 52-58.
8. Erling Johnny: China - Der grosse Sprung ins Ungewisse. Berlin : Herder Verlag, 2002. 223 str.
9. Geldsetzer Lutz, Han-Ding Hong: Grundlagen der Chinesischen Philosophie. Stuttgart : Piper Verlag, 1998. 232 str.
10. Giraud Peirre-Noel: Neenakost v svetu. Ljubljana : Založba /*cf., 2006. 299 str.
11. Guštin Jasmina: Uspešnost prebivalstvene politike Indije in Kitajske. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomske fakulteta, 2004. 47 str.
12. Heilmann Sebastian: Das politische System der Volksrepublik China. Wiesbaden : Westdeutscher Verlag, 2002. 321 str.
13. Hofstede G. Bond: The Confucius Connection: From Cultural Roots to Economic Growth in Organizational Dynamics. London : Zed Books, 1988. 67 str.
14. Hopkins Terence et al.: The Age of Transition. London : Zed Books, 1997. 278 str.
15. Jonathan D. Spence: Chinas Weg in die Moderne. München : Piper Verlag, 1995. 211 str.
16. Kai Strittmatter: Gebrauchsanweisung für China. München : Piper Verlag, 2004. 231 str.
17. Kondratieff N.D.: Die langen Wellen der Konjunktur, Archiv fuer Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, 22(1926), 25, str. 3-42.
18. Langerholz Stefan: Wettrüsten wie im Kalten Krieg. Presse, Dunaj, 08.06.2005, 08.06., str. 22-25.
19. Liang Guoyang: New Competition. Foreign Direct Investment and Industrial Development in China. Rotterdam : Erasmus Research Institute of Management, Erasmus University Rotterdam, 2004. 385 str.
20. Lum Thomas, Nanto K. Dick: China's Trade with the United States and the World. Washington : Congressional Research Service, 2005. 45 str.
21. Mandel Ernest: Long waves of capitalist development. Verso : London, 1995. 174 str.
22. Morrison Wayne M.: China's economic conditions. Washington : The Library of Congress, 2005. 301 str.

23. Novak Aleš: Leksikon Cankarjeve založbe. Ljubljana : Cankarjeva založba, 2004. 442 str.
24. Paul Gregor, Caroline Y. Robertson-Wensauer: Traditionelle chinesische Kultur und Menschenrechtsfrage. Baden Baden : Nomos, 1997. 175 str.
25. Reeve Charles, Xuanwu Xi: Die Hölle auf Erden : Bürokratie, Zwangsarbeit und Business in China. Hamburg : Edition Nautilus, 2001. 223 str.
26. Saje Mitja: Sodobna Kitajska. Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2006. 340 str.
27. Schumpeter Joseph A.: Business Cycles: A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process. London : McGraw-Hill Book Company, 1939. 254 str.
28. Seitz Konrad: China. Eine Weltmacht kehrt zurück. Berlin : Siedler Verlag, 2000. 448 str.
29. Strittmatter Kai: Atmen einstellen, bitte! Pekinger Himmelsstürze. Hannover : Hannover Verlag, 2001. 110 str.
30. Sušjan Andrej: Teorija ekonomske rasti. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 42 str.
31. Taylor Bill, Kai Chang: Industrial Relations in China, London : Springer Verlag, 2003. 211 str.
32. Wallerstein Immanuel: After Liberalism. New York : New Press, 1995. 277 str.
33. Wallerstein Immanuel: Geopolitics and Geoculture: essays on the changing world system. Pariz : Cambridge University Press, 1991. 242 str.
34. Wallerstein Immanuel: The Modern world-system: Capitalist Agriculture and the origins of the European world economy in the sixteenth century. New Agriculture and the origins of the European world economy in the sixteenth century. New York : Academic Press. 1974. 410 str.
35. Wallerstein Immanuel: Uvod v analizo svetovnih-sistemov. Ljubljana : Založba /*cf., 2006. 177 str.
36. Wolf Martin: On the Move: Different Routes in Pursuit of Economic Greatness. Asia's Emerging Giants. Financial Times, London, 27.04.2005, str. 4-5.

VIRI:

1. China.
[URL: http://english.mofcom.gov.cn/article/200407/20040700249053_1.xml], 20.04.2005.
2. China 2006: Handelsbilanzueberschuss erreicht neuen Rekord.
[URL: <http://china.ahk.de/news/single-view/article/326/82/>], 24.11.2006.
3. Chinesische Wirtschaft legt erneut schneller zu als erwartet.
[URL: [http://www.ahk.de/gic/biznews/investment/china – 169830.htm](http://www.ahk.de/gic/biznews/investment/china-169830.htm)], 20.04.2005.
3. FDI Confidence Index. Aleksandria : Global Business Policy Council, A.T.Kearney Inc., 2004. 44 str.
4. Genfer Weltgipfel zur Informationsgesellschaft.
[URL: <http://www.sommerakadaemie.de/1999/schwarz/5>], 20.04.2004.
5. International Trade in Services. UNCTAD Handbook of Statistics Online.
[URL: <http://www.unctad.org/Tempaltes/Page.asp?IntItemID=1890&lang=1>], 20.02.2006.
6. Rosenke Jens: Die Modernisierung der Volksbefreiungsarmee der VR China.
[URL: http://www.leistungsschem.de/archiv/politikwissenschaft/arbeiten/pol_international/Rosenke_Jens_Volksbefreiungsarmee_VR_China.pdf], 11.01.2004.
7. Wikipedia.
[URL: <http://file://ANikolai Kondratiev – Wikipedia>], 26.07.2006.
8. Wikipedia.
[URL: http://www.en.wikipedia.org/wiki/Kondratieff_wave], 08.08.2006.
9. Korupcija na Kitajskem.
[URL: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=forum&op=viewforum&op=viewforum], 28.02.2006.
10. Nikolai Dmyitriyevich Kondratieff (1992 – 1938).
[URL: http://www.kwaves.com/kond_overview.htm], 24.11.2006.
11. Outlook for Global Growth.
[URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo2006>], 28.02.2007.
12. State of the World. Worldwatch Institute.
[URL: <http://www.worldwatch.org/press/news/2006/01/11/>], 11.01.2006.
13. The evolutionary world politics homepage.
[URL: <http://faculty.washington.edu/modelski/evoglopol.html>], 24.11.2006.
14. World Economic Outlook Database. 2005. Washington, IMF.
[URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/01/data/dbginim.cfm>], 06.09.2006.
15. WTO Statistic Database.
[URL: <http://stat.wto.org/Home/WSDBHome.aspx?Language=>], 20.12.2006.